

Silatsualimâmi Inuit ImminiattailiKullugit Pannaigutik

Pitjutigillugu Inuit Tapiriit Kanatami

Inuit Tapiriit Kanatami (ITK) silatsualimâmiunik kiggatuKattavuk katutjiKatigenik Canadami 60,000-nik Inunnik, ununingit iniKavut sitamani avittusimajuni Canadami Ukiuttatumiunik, piluattumik, Inuvialuit Satusasimajanginni Nunani (Northwest Territories), Nunavut (Taggâni Quebec) ammalu Nunatsiavut (Taggâni Labrador). Ilonnatik tâkkua sitamait avittusimajut taijauvut Inuit Nunangat, angiggavut Canadami. Ilauttisijut 53 nunalinnik ukuangutillugit 35 percentingit Canadami nunaujuni ammalu 50 percentingit satjugiamiut.

Ilonnangit nunait angiKatigegutausimajut satusattaugedlutik Inuit Nunangani kajusimavut âkKisigiamik ilumiu-tanginnik katutjiKatigennita suliaigigialinginnik. Tâkkua nunait satusattaumajut maligatsaKavut paigijaugutinik angiKatigegutinik atâni allasimajuk 35 *Maligatsasuk*, 1982-mi, ammalu suliaKaKatigegasuanginnaniakKugut Puttu-nippâtigit ilingajunik ilonnanginnik atuliaKittaujunik. Atjigijaudluni sakKitsisimajumut piusinginni, ITK kiggatu-Kattavuk pivitsaujunik Kanuttogijanginnilu Inuit silatsualimâmiutigit atullutik immigojunik kavamait âkKisusima-janginnik kiggatujunik ilonnainik Inunnik.

ITK ikajutsijiKavuk maligatsatigit, suliatatigit ammalu ikajuttaugutitigit kamagiamut inunnik, ilikKusinik, kava-matigit ammalu avatigit pitjutinginnik inuKutitta.

ITK aulatauKattavuk AngajukKauKatigenut ukua ilautillugit kiggatuttet:

- AngajukKâk, Inuvialuit Avittusimajungita kuaparesangani
- AngajukKâk, Makivik kuaparesangani
- AngajukKâk, Nunavut Tunngavik Incorporated
- AngajukKâk, Nunatsiavut kavamangani

Ilagiallugit angnigususonik kiggatuttinik, ukua angnigusugunnangitut IlaunginnaKattajut kiggatuttiudlutik Angajuk-KauKatigeni:

- AngajukKâk, Inuit Silatsualimâmi katimajingit Canadami
- AngajukKâk, Pauktuutit Inuit Annait Canadami
- AngajukKâk, Silatsualimâmi Inuit Inosuttuit katimajinga

Ilumiutangit

1. Allagak ITK AngajukKânganit	3
2. AngajukKaunet Naillitisimajanga	4
3. Kaujitsiutik	5
3.1. Summat PitaKagiaKammangâtta Silatsualimâmi Imminiattailigiamut Pannaigutimmik	7
3.2. Nutâk Atuttaugunnatuk Imminiattailigiamut iluani Inuit Nunangat	9
3.3. SakKisimajut Imminiannet Akungani Inuit	9
4. Malunnaudet Sulijut Imminiattailitsigiamut	11
4.1. Siagunit UKumaitsanik Imminiannimullu Ulugianattut	14
4.2. Inuit kenaujaliugutitsaKatsianginingit Imminiannimullu Ulugianattut	16
4.3. Adjigengitunut Ilingajut UKumaitsaKattajunut Imminiannimullu Ulugianattut	19
4.4. Sugusiudlutik UKumaitsaKattasimajut Ulugianattulu Imminiannimut	21
4.5. Isumakkut UKumaitsanik ammalu Imminiagiamut Ulugianattu	23
4.6. Pimmagittumik UKumaitsanik Imminiagiamullu Ulugianattut	24
4.7. Paitsigutet Atuttausot	25
5. Sivullipautijaugialet Ikiliumititsigiamut ImminiaKattajunik Akungani Inuit	28
Sivullipautijaugialik 1: SakKititsilutik Inuit kenaujaliugutitsanginnik	30
Sivullipautijaugialik 2: SakKititsilutik IlikKuset kajusimattitaunitsanginnik	31
Sivullipautijaugialik 3: NiKitsaKattitaunitsangit InositsiagittoKullugit Inuit Suguset	32
Sivullipautijaugialik 4: kamagitsialugit PitaKanitsangit Adjigengitunik Isumakkut	34
Kanuittailigiamut Ikajuttaugutinik Inuit	34
Sivullipautijaugialik 5: Âniasiuullugit Sittutitausimangit UKumaitsajut kitsajullu	36
Sivullipautijaugialik 6: AtuttauliaKitillugit Inuit KaujimajatuKangit ilingajut Piggagasuannimut ammalu Imminiannimut	37
6. Kimiggunik	38
7. Nâjinik	39
8. Takujaugatsait	40

1. Allagak ITK AngajukKânganit

Ilonnata attutauniKaKattavugut imminiannimut. IkKaumaKattajavut uvattinegunnaitut ammalu ikpiniagutidlugit kitsanimmik Kaujimadluta ikilliumittitaisumanimmik tamânegunnaimata akKutittini inosittini. Asiujisimanivut uKumaittumagik uKâlautigiganga, tâvatuak nagvâKattavugut piusitsanik tamatsumani uKumaittumi sulijumik kamadluta sivungagut.

Inuit Tapiriit Kanatami sivullitugumajangit, ulinnaitausimajut 2016-mit 2019-mut Pannaigutimmi ammalu kamagijaugialet, kamagiamut imminiattailiKullugit akunninginni Inuit. ImminiattailitsigunnaKut inositsiagittotitsijet kitsatuniik nunagijattini, ammalu silatsualimâmi Inuit Imminiattailitsinimmut Pannaigutinga (NISPS; "Pannaigutik"), pivallivugut kamagiamut tamatsuminga pitjutaumik atulluta takujausimajunik, Inuit-piluattumik kamagigialinginnik asiangutigumallugu inogusigijavut. AtuliaKititsilutik NISPS pimmagiummat kamagiamut ilingajunik uKilliumititsigiamut imminiannimik akungani Inuit silatsualimâmi kititanginnik ammalu ikilliumiKullugit.

Kaujimavugut atâtatsiasuakkuvut ikinnipânik kititaKalauttut imminiannimut. Inosik uKumaittosimavuk taitsumani tâvatuak uKumaittuneKattalaummijut adjuilaungimagittut ullumi atuttaulittuni ilagenut. Atâtatsiasuakkuvut pitsatuniKalauttut ammalu nukiudlutik, piulimatsigasuadlutik uKumaittutigit, taimaimmat tamânevugut. PitaKattigialivut inuKutivut piggasuasujuit — piluattumik inosuttuvut — ikajutsitaugutitsanginnik nukiKagiamt ammalu pitsatujogiamut inosinginni.

Pannaigutik âkKitausimajuk aulatsigiamut imminiattailitsigiamut atuttaugunnatunik silatsualimâmi, avittusimajuni, ammalu nunalinni. Atausingutitsiniattuk ammalu pitaKattisilluni ikajutsiutinik sakKijâgettonik nunaujuni ammalu avittusimajuni atuttaugunnatunik imminiattailitsigiamut.

NISPS katingatitsivuk Inunnik tukisimauteiKatigennikut pitjutigillugit sunait unuttuit inuKutitta ulugianagimmangâgit imminiannimut, Kanullu pigajammangâta ikajugiamut ulinnailugit ammalu kamagiamut imminiannimut ulugianattunik ikinnisait inuit tikiKullugit nigjugijanginnut tamatsumani uKumaittumi piusiuKattajumi.

Pitsianitsanga NISPS tatiKavuk suliatagijattinik ikajuttigelluta sakKitsimajattinik ubvalu sakKitiniattatinik ilauKatigelluta silatsualimâmi, avittusimajuni, ammalu nunalinni. Nigiuvugut atuttaulitsinik piggasuasunnikut ilonnainolânninga Inunnut ikajuttigelluta. IlauKatigennivut atuttauliaKinitanginnut, akuninoniatuk, kenaujait, ammalu sakKitsigiamut inuit kenaujalugutitsanginnik, nunalet pilukâttauKunagit, ilikKusellu kajusimakkulugit.

Unuttuit inuit ikajusimavut sakKitsigiamut Silatsualimâmi Inuit Imminiattailigiamut Pannaigutinganik. Nakummegumavunga ikajutsiutigisimajanginnik Inuit Tapiriit Kanatami (ITK) AngajukKauKatigenginnik, Silatsualimâmi Inuit katimajet Inositsiagittotitsigasuannimi, Alianait Inuit Isumakkut Kanuittailigiamut UKautjigijangit katimajet, ammalu Silatsualimâmi Inuit Inosuttuit katimajingit. Tâkkaa katingajujut ikajutsisialauttut ilauKatautsianikkut ammalu KaujimattisiKattadlutik tâna ilutsitâdlugu allaKutik. Ilitatsigumagivunga Inositsiagittotitsigasuannimut Canadami; Isumakkut Kanuittailitsigasuannimut kamajet Canadami; Ânniasituk Allison Crawford SuliaKapvinganit SungiutilukaKattatuit ammalu Isumakkut Kanuittailitsigasuannimut; Jack Hicks, Ilisimajullagik, SuliaKapvinganit Nunalet Inositsiagittotitsigasuannimut ammalu Inosiligijik, Ilinniavitsuangani Saskatchewan; ammalu Ânniasituk Brian Mishara, Aulatsijik SuliaKapvingani Kaujisannimi ammalu IlauKataujuk Imminiattailigiamut ammalu TuKuKattajunik, Ilinniavitsuangani Quebec Montrealimi, sivulisimammat âkKisuidlunilu Kaujitsiutinik pitsatunittâdlugu Pannaigutik. Taimali, pattatugumajakka ITK NISPS âkKigiattausonik suliaKattangit, suliaKappâlaummata allaKutimmik pigianninganinik pijagedlugunut.

Nakummek

Natan Obed

2. AngajukKaunet Naillitisimajanga

Kummuasimajut kititangit imminiannimut akungani Inuit Canadami uKumaittumaget atuttauKattajut inuKutittinut ammalu silatsualimâmit kiujaugialik. Sitamait Inuit avittusimajungit Canadami (Inuvialuit Satusasimajanginni Avuttusimajut Northwest Territoriesini, Nunavut, Nunavik ammlau Taggâni Quebec, ammalu Nunatsiavut Taggâni Labrador), ilonnatik Kaujimajaugusilet Inuit Nunangat, kititaKavut imminian-nimut pigiasidlutik tallimanit 25-ettulugit kititanit imminiaKattajut Canadami ilonnâgut.

Inuit pisimangilat, siaguninit, uKumaitsautiKalaungitut puttujunik kititanik imminiannimut. Silatsualimâmi, Silatsuami Inositsiagittotitsigasuannimut katutjiKatiget nalunaititsivut imminiannimik angijummagiuni-nganik tâvatuak nukKatitausongugaluak inunnik inositsiagittotitsijikkunut uKumailutaujuk.¹ Inunnik Inositsiagittotitsijikkut uKumaigijanga Inuit Nunangani nukKatitausongugaluak.

Puttujuit kititangit imminiannimut akungani Inuit atuttauKatigeKattavut ilonnaini Inuit Nunangani, tâvatuak imminiattailitsigasuannik atunit atuKatigeKattajavut ilingangituk tukisimausinut atuttausonut sakKitit-sigiamut uluginattunik imminiannimut. Adjigetumik, atuKatigesimangilagut, Kaujjausimajunik, Inuit — sulijumik atugatsanginnik imminiattailiutinik ilonnâni Inuit Nunangani Kaujitsiutinik iluingalugit kamagigialinginnik.

Una NISPS takunnausiKavuk imminiattailigiamut atuKatigennimik silatsualimâmi, avittusimajuni, nunalinni — ilonnâgut piggagasuannimut ilautillugit immigojut, ilaget, ammalu nunalet. PitaKattisijuk atugatsanik imminiattailitsinimmut Inuit Nunangani sakkitsidluni katitsudlugit KaujimajaujutuKanik, ilisimajaujut ammalu Kaujisannik imminiannimut atuttaugatsait.

Piusiumititsijuk atuKatigennimik tukisiagutinikkut ilumiutanginnik ammalu allatausimajunik ulugianattunik atuttauKattajunik imminiaKattaningit akungani Inuit, pitaKattisidlutik maligatsanik malittaugunnatunik avittusimajuni ammalu silatsualimâmi Kaujjausimajunik — malillugu ilonnâgut atuttaugatsak imminiat-tailitsigiamut.

NISPS piusiumititsiniattuk siammatitsigiamut piunippânik atuttaugajattunik imminiattailitsigiamut, pitaKattisillutik suliaKautitsanik Kimiggugimut atuttaugatsanik, ikajutsilugit ingiggainatut Inuit — sivullitset Kaujisagiamut, sivukkatattiKattisillutik ammalu ikajuttigellutik pivalliatuuninga maligatsak ikajutsigunnatuk imminiattailitsigiamut, kamagiluallugit inositsiagittotitsigasuannimut pivallianet sugusini inosuttunilu ilingajut inositsiagittotitsigiamut inunni.

Tugâgutiuluat ammalu kamagijaugialet ITK imminiattailitsinitsanga akungani Inuit ilumiutaKavut sâksinik sivullipautijaugialinnik: (1) sakKititsilutik inuit kenaujaliugutitsanginnik, (2) sakKititsilutik ilikKuset kajusi-mainnataukKulugit, (3) nigikkasiaKattalugit inositsiagittumik Inuit sugusingit inolitainnanginnit, (4) Kaujimattisiallugit atuttaugatsanik kajusimajumik isumakkut inositsiagittogiamut ikajuttaugutinik Inunnut, (5) saipatsalugit uKumaitsajut kitsajullu, ammalu (6) atullutik Inuit KaujimajatuKanginnik pigga-gasuannimut ammalu imminiattailitsinimmut.

Pivallialuattilugit atunit sivullipautijaugialinni uKumaittogaluattilugit pitsigiamut imminiattailitsigiamut akungani Inuit, pannaigutivut ilonnâgut ikilliumititsivuk kititanginnik imminiaKattajuit. ITK kamaniattunik piusiumititsigiamut atunit tugâgutininik sivullipautijaugialinni kamagillugit pijaugialet iluani allasimajanginni ammalu sulijaugialinni ikajuttiKallutik kavamaujunik ammalu Inuit avittusimajuni katutjiKatigenginnik ikajutsijiKallutik ammalu ikajutsijinik sakKijâgettunik Inuit avittusimajuni pannaigutinginnik ammalu imminiattailitsigiamut atuttaugatsanik.

3. Kaujititsiutik

Atunit sitamait Inuit Nunangani kamakKujisimavut puttusivalliajunik kititanik imminiaKattajuni akungani Inuit járigiallatânut, imminiannik tuKotauluaKattagaluattilugu akungani inuKutitta, piluattumik inosuttunut. Asiujsimanik hontagiallatânik Inunnik tuKusimajunik imminiannimut sivunganinit unuttuni járiusimajuni angjiummagimmik attuiniKatillugu ikittunik inuKutittinik ammalu ilonnatinik attuiniKaKattavuk. Puttusivalliajut kititait imminiannimut iluani Inuit Nunangat inunni inositsiagittotitsigasuanimut kamajinut uKumaigijauKattavuk piusigijausimajut tukisimadlugit ammalu, ilonnâgut, kamagiaKadlutik ammalu pivitsaujunik asianguitsigiamut.

NISPS atuttaugunnaKuk suliaKautigillugu ikajutsigiamut nunalinnik ikajuttaugutiKattisijunik, maligatsaliuttinik, kavamanillu suliaKaKatigenik kititanik imminiaKattanimut akungani Inuit tikillugu kititangit adjigettilugit ubvalu katattilugit kititangit Canadami ilonnâgut. Pitsianiagutta tâtsuminga tugâgutimmik pikKujjuk kamagiaKannitunik ilonnâgut ammalu ilonnangit allataumajut atuttausot sakKititsijut ulugianattunik imminiannimut nunagijattini. Piusiumititsiniattuk siammatitsigiamut piujunik atuttaugunnatunik imminiattailitsigiamut, suliaKautitsaKattisilluni Kimiggugiamut atuttaugunnatunik, ikajutsilutik ingigainatunik Inuit — sivukkattinginnik Kaujisannimut, sivukkatattisijiKattisillutik ikajuttigellutillu pivallia- tauninga maligatsak ikajutsujuk imminiattailitsigiamut, ammalu kamalualluni inositsiagittotitsigiamut pivalliaatuningit suguset inosuttuilu tungavigijaualluni inositsiagittotitsigiamut inuit.

Puttjut kititait imminiannimut akungani Inuit Nunangat malunnautiuvut inulimâni ammalu kenau- liugutitsani sakKisimajut akungani Inuit Nunangat ammalu unuttuni asinginni avittusimajuni Canadami taimanganit Inuit attutaugiasilaummatanit inuttâtulimmata ammalu nottitaувallianinginnut nunanut inigijaunginnalittunut. UKumaitsasimavut inuKutivut aulatjataunimminut nottitaувalliadlutik, ilauKatau- lidlutik naggunimmik ammalu inuit kenaujaliugutinginnut ilaget nunagilittamini, inulimât uKumaitsalidlutik sakKititajunut ulugianattunut imminiannimut nunaliujuni.

Ukua kenaujliugutet uKumaitsatitsiKattavut inuKutittinik pitâgiamut pigumaluajanginnik ammalu initsanik sakKititsiKattavuk uKumaitsanimmik inosinginni inuKutitta. kenaujaliugutet tagvani allatausimajumi uKautiKavut adjigetitaunginimmik, nukKatitauseonik adjigengititsinimmik inulimâni ammalu kenauja- liugutini piusiujut pitjutautillugit ilikKuset asingillu naggotaugutet, ammalu kavamait kamatsiangininginnut kamagiamut adjigengititsinimmik. SakKititsinik kenaujaliugutinik inunnut tukiKavuk nukKatitsinimmik adjigengititsinimmik ammalu atuttaugajangitunik adjigettisinginimmut sollu illusanik, ilinnianik, ammalu atugatsanik inositsiagittotitsigiamut piusiujunik atulitsiataukKulugit uKauset, ilikKuset ammalu ulinnai- taugutet.

Canada pigiaKalikKuk imminiattailitsigiamut akungani Inuit Nunangat pijaugialet kamagijaugialellu pijaukKujajut kamagillugit. UKumaittumagiuvuk isumagianga Kanuk nunalinni aulatjataunitsanga kamagijaugiamut nunalinni siKingani Canadaup inuKallutik adjigalanginnik inuit Nunangatut piggaga- suallutik adjigettilugit kititangit imminiaKattajut.

Canada ilauttisivuk ammalu uKasimavuk atuttauliaKinitsangit Sulijumik kamagijaukKulugit Canadami 94 UKautausimajut kamagijaukKujaudlutik pigiasiautaullutik kamagiamut nunalinni piusiujut ilutsitâllugit unuttut inuit kenaujaliugutingit atuKattajangit Inuit, Allait First Nations, ammalu Allangajuit Metis nunalinginni. Sulijumik kamagijaukKujajunik kamajet uKautjisimajut Canadamik suliaKaKatiKakKujidlutik NunaKakKâsimajunik Canadamiunik matuttauKullugit uKumailutait inositsiagittotitsigasuanimi sakKisi- majut NunaKakKâsimajuni ammalu NunaKakKâsimangituni nunaliujuni, ilautillugu imminiannik.² Tâvatuak

pusingit adjigengituit âkKitausimavut Canadami kiugutininik imminiannimut akungani Inuit Nunangat asiangugiaKalikKut Canada pitsianiappat kamagijaugialinnik.

Avittusimajuni nunalinnilu, NISPS suliaKautiuKavuk pitaKattisilluni unuluadlatunik malitaugialinnik ammalu ikajutsigutininik sakKijâgettunik avittusimajuni imminiattailititsigiamut atuttaugatsanik, ammalu Kaujimat-tisigiamut pivallianiujuunik nutânik Inuit — sivukkatattat atugatsanginnik. Piusiumititsivuk tungavani, Inuit — sunanik atugatsanginnik imminiattailigiamut ulinnailugit sivullipautijaugialet ilauKataugiamut attuinippauKattajut imminiattailititsigiamut. Una Pannaigutik, atunit sivullipautijigiaKavuk sunanik tugâ-gutininik ammalu kamagijaugialinnik atuttaugatsanik suliajigajujuk pivalliaKullugu.

Imminiattailititsigiak ilonnâgut ajunnamagikKuk, tâvatuak pitsianitsavut tatiKammagikKuk pigunna-nittinik kamagiamut inulimânik ammalu kenaujaliugutininik uKumaigijauluaKattajuk unuttunut ilagenut ammalu sakKititsilutik piujunik ulugianattuit imminiannimut unutsiKattaninginni. Utittisonguvugut inositsiagin-nimik ammalu kenaujaliugutininik nunalinni kamatsianikkut Inuit suguset niKitsaKattisiallugit, illiamen-ninginnit inummagiulilluginnunut, ilageni nunalinnilu ikajutsiKattajut inositsiagittotitsigiamut pivallia-vuk. kinatunnak inogunnaipat imminiannimut, Kaujimavugut piguKattavut inosimmi piusiujujut ammalu piusiujujut ilutsitâniadlutik tamatsumunga piusiujujut.

Inuit piggasuammagiKattavut, ammalu uvagut atunit tungaviKavugut atâtatsiasuakkutinnik pitsiasimajut Ukiuttatuttini avatini taimangasuanit itsasuaninit. Piggagasuasimavut piulimatsidlutillu uKumaittutigit inogutitsatinnik; taimâtsainak pigiaKavugut kamagillugu una pimmagittuk suliatasak.

Sivullia agvanga tagvani NISPS uKautiKavuk takujausimajunik atuttaugunnatut imminiattailititsigiamut takunnalugit ulugianattut atuttausot ammalu piulimatsigutet atuttausot. UKausiKajuk takujausimajunik ikajutsinimmik kamagigasujattinik imminiattailititsinimmuk kamagiluallugit attutauniusimajut siagunit uKumaittutit, inunni kenaujaliugutet, ilonnâgut uKumaitsanik, sugusiudluni uKumaitsasimanik, isumakkulu pimmagittumillu uKumaitsausot. UKausiKammijuk piusiujujunnatunik atugatsanik paigijaukKulugit immigojut ammalu katingajet imminiannimut ulugianattunit.

kingullia agvanga tagvani NISPS allasimavuk sâksinik sivullipautijaugialinnik kamagijaugialet ammalu kamagijaugunnatut ulinnaisimajavut malittaugunnatut avittusimajuni ammalu nunalijuuni imminiattai-ligiamut atugatsait akungani Inuit Nunangat. Ukua sivullipautijaugialet imailingajut: (1) sakKititsilutik inuit kenaujaliugutitsanginnik, (2) sakKititsilutik ilikkuset kajusimmainnaKullugit, (3) niKitsaKatsiatillugit inosit-siagittogiamut Inuit suguset inolitainnaninginnit, (4) kamagitsialugit atuKattagiamut isumakkut Kanuit-tailigiamut ikajuttaugutingit Inuit, (5) saipatsalugit sittutitausimangit uKumaitsanimmuk kitsanimmullu, ammalu (6) makitatillugit Inuit KaujimajatuKangit piggagasuannimut ammalu imminiattailigiamut.

Ilaget pigutsaisonguvut sugusiminik pilukâtaunangituni ammalu ikajutsilugit ininginni pinniaviungituni. AngajakKât nunalettu pitaKattisigunnaKut sugusininik pitsatujumik ilauKatigillugit ilikkusitigit illinatutugullu ammalu ikajullugit pivallianinginni piggagasuanningitigit inuit imâk, uKumaittukoKattaniagaluaattillugit asiujinikkulu inosimmik, sunamik pitjutikavut tukimillu.

3.1. Summat PitaKagiaKammangâta Silatsualimâmi Imminiattailigiamut Pannaigutimmik

Ununningit Inuit inikavut 53-ni nunaliujuni siammasimajut sitamani nunaKatigeni, katingadlutik 35 percentingit Canadami nunani ammalu 50 percentingit satjugiani. Maligatsait inositsiagittogutellu adjigentit atunit nunalinni, ammalu nunalinni kamaKattavut imminiattailinimmik. Imminiattailitsigiamut atuKatigeKattavut sivullitidlugit Inuit Nunangat, sulii ullumi atuttauKatiget tungaviKangikaluattilugit, Kaujjausimajut tungavet tukisimajavut Kaujjausimajunit ulugianattuit ammalu paigijaugutet atuttausot imminiannimut.

Silatsualimâmi imminiattailinimmut pannaigutet ottugangilat asitâtsigiamik nunalinni ammalu nunalet piggagasuaKattavut imminiattailitsigiamik; tamakkua tukiuvut sakKititsigiamik tukisimaunimmik ammalu tigumiallutik Kaujimatitsigiamut ammalu ikajuttigellutik akungani ilauKataujuit. NISPS tigumiavuk atausiulingajumik, Inuit – sivukkatattingit kamagiaKavut tamatsuminga tuaviutigillugu, Inuit Nunangat – nanituinnak uKumaitsaKattavuk. Ukua atudlugit:

1. Piusiumitigasuallugit atuKatigennet tukisiagutinikkut allatausimajunik ammalu uKataujunik ulugianattunik atuttausonik imminiaKattanigut akungani Inuit;
2. Malittaugatsait maligatsait avittusimajuni silatsualimâmilu Kaujjausimajuni tungaviujuni kamagiamut imminiattailigiamik;
3. Ulinnaisinik ilauKataujunik ammalu suliiagigialinginnik imminiattailigiamut; ammalu
4. Allalugit Kanuk adjigengigajammangâta ilauKataujut aulatsigiamik atunit asinik atutsiatumik imminiattailitsigiamut.

Nalunaikkutak 1 (*Kanuk NISPS asiangutitsigajammangât*) atulluni ottotigillugit illuit Kanuk NISPS ilautitsigajammangât ilinniatitsigiamut pitjutigillugit maligatsait sakKititsigiamut pilukattaunangitunik sulijunik imminik pigunnangitunik sugusinik ilagenillu.

Asingit ilauKataujut âkKisuisimavut ammalu atuttauliaKigatsanik imminiattailigiamut pannaigutitik puttunitsanik inulinni imminiaKattajuni ikilliumititsigunnangitunik kititanginnik imminiannimut.³ Atuttaulittut silatsualimâmi imminiattailitsigiamut pannaigutet atuKatigevevut unuttunik piusiujuunik: pitaKattisivut sivukkattinik, atausiulitillugit imminiattailigiamut atugatsait ilonnaini inuligijinni suliaKapvini ammalu asinginni pilukattautailitsijinut (sollu: ilinnianik, inositsiagittotitsigasuanik, maligatsaliunnik), ulinnailugit atugatsait tukisiagiamut summat imminiannik sakKiKattamangât ilillugillu kamagijaugialet tâtsumunga atugatsamut, ilauttilugit sunait Kaujimajaujut pitjutigillugu imminiattailitsinik (Kaujjausimajut ammalu piunippâmik atuttaugajattut), ammalu ilauttitaullugit nunalet ammalu nunalet katutjiKatigengit.

Scotland ammalu Prâvinsinga Quebec (ilauttinagu Nunavik), ikilliumititsisimajut imminiannimut kititanik atudlutik kamaluagiamut imminiattailitsigiamut atuttausonik âkKitaugunnasimalauttut pannaigutikkut. Imminiattailitsinimmut pannaigutet pimmagiuuvut pilukattailitsigiamut suliaKautigillugit.

Asingit nunait, piluattumik New Zealand ammalu Australia, âkKisuisimavut NunaKakKâsimajuni-piluattumik imminiattailitsigiamut pannaigutitik, sunait sakKisimajut tamakkunani piggagasuanniujuuni ilonnâgut Kimiggutausimangikaluattilugit. New Zealandimi, Waka Hourua, ikajuttigengit akungani kavamanga ammalu Maori ammalu Pasifika inuit, sakKititausimavut ammalu kenaujaKattitadlutik sivuligiamut imminiattailinitsangit Maori ammalu Pasifika inuit. Adjigettitaugaluadluni anginitsanut nunatsualimâmi pannaitgutinut, Waka Hourua suliangit aulatauKattavut NunaKakKâsimajunut inunnut. Silatsualimâmi allataumajut, karâllini silatsualimâmi imminiattailigutiKavut pannaigutimmik ilonnainut Inuit kititanginnut. Inuit Canadami pitaKagiaKavut namminittinik silatsualimâmi ammalu avittusimajuni imminiattailitsigiamut pannaigutitik. Taimâk kisiani atugatsavut ilingajut siagunitattinut ammalu allasimajunut kamagijaugiasigunnaKut.

Nalunaikkutak 1: Kanuk NISPS asiangutitsigajammangât

Kanuk NISPS asiangutitsigajammangât

kamagiamut illusanik initsanillu ottotigillugu NISPS ikilliumititsigajammangât imminiaKattajunik

TAKUTSAIT

Inuit pilukâttauKattasimajut sugusiudlutik anginitsamik ulugjanattumegajattut imminiagamik, asiminit pilukâttauKattasimangitunit sugusinit.¹ Nunavummi, ottotigillugu Inuit tuKusimajut imminiadlutik Kaujjausimajut pusiKaKattasimajut pinniataudlutik nukimut ubvalu Kunujunniatausimajut sugusiudlutik.²

PAITSIGUTET ATUTTAUGATSAIT

Piguvallianik pilukâttaunangitumi anggigami paitsigutauvuk imminiannimik, uKilliumititsidluni inosinganik inop imminiagumasongunialilluni siagugiangukipat inosimmini.

**INITSAIT
PILUKÂTTAUTAILIGUTELLU**
Unuttuit ilaget pilukâttauKattajut inigijammini aivitsaKangitut pinniataunangitumut initsaKangimat illusanillu.

SILATSUALIMÂMI INUIT IMMINIATTAAILIGIAMUT PANNAIGUTINGA (NISPS)

Una NISPS pinasotik Inuit atugunnatanga paitsigutigillugu atuttaugunnatunik illusanik initsanillu ammalu kamagijautsiatillugit pilukâttautailinitsangit suguset ilagellu. Una NISPS malittausongugivuk maligatsaliugiamut kamaluagiamut, nâmmasiattunik attutautailinitsamullu imminiattailigiamut.

MALIGATSAK
Maligatsaliuttet uKagunnaKut Kanuk atuttaugatsait aittotauKattamangâta illusait ammalu ilaget pilukâttauKattajut initsangit, tukisiagajangitut Kanuk illusait ilauKataummangâta pilukânnimut ammalu imminiagamut ulugjanattuit.

SAKITITSINIK ASIANGUTITSIGIAMUT

Una NISPS malittaugunnaKuk Kanuk atuttaugunnatuit aittotausongummangâta kamagiamut pitjutauKattajunut imminiagamut nunagijattini.

1. V. J. Felitti et al., Kanuilingausingit Suguset PilukâttauKâttauKattaningit Illumiukitigellu PiungituligeKattaneq UnutsiKattavut TuKotauKattajut Inummaginni. UKumaitasimaningit Sugusiudlutik (ACE) Kaujjasimaninga, "Americamiut Allasimanginni Ejalukattomattailitsigiamut 14, nâsautinga 4 (May 1998): 245–58.

2. Eduardo Chachamovich amma Monica Tomlinson, Ilisasimajut Inosimajunit: Nunavut Imminiattailitsinimut kamagillugit Kaujjasimajut 2005–2010 (Montréal, QC) Douglas Isumaliginimut Inositsigittotitsigasuannimut Ilinniaivitsuaq 2013.

3.2. Nutâk Atuttaugunnatuk Imminiattailigiamut iluani Inuit Nunangat

Tagvona NISPS-kut ITK ilauKataujuk ilonnâgut kamagiamik imminiattailinimmik kamaluajunik papvisâttaugiamut ammalu ikajutsigunnaluni tagvainaunitsak inosimmi immigojuut isumajâKattaniangimata imminiagiamik. Unuttuit inuit piggagasuasimalikKut imminiattailinitsanginnut akungani Inuit atudlutik ikajuttaugutinik, suliansanik ammalu sakKititausimajunik ilingaluajunik adjigengitunut piusiujuunut uKumait-sanimmi. Piggagasuasimalittut atuluadlutik ilikKusinik kamagidlugit papvisâttaugutet, akiniagutet imminiattailitsigiamut sakKititauKattajut, ammalu ilinniatitsinik ilinniatillugit papvisâttaugutinik KanuttoliaKigunnaKullugit piggagasuattilugillu inosuttuit ammalu ikajullugit pivalliaKullugit ilisimajaugialinnik. Atunit tamakkua ottugautet pimmagittumik atuttaugunnaKut imminiattailitsinimmut tâvatuak pigunangit, inuKangitumi, kajusijumik ikilliumititsigiamut iluani Inuit Nunangat.

Pannaigutimmi Kaujijausimajut imminiattailitsigiamut isumatsasiugutiKavut ilonnainik inosinginnik immigojuut, ammalu sunait pijausongummangâta ikajutsigiamut ilagenik ammalu immigojunik uKumait-tutigonninginni Kaujimajavut unutsiumititsisot imminiannimut ulugianattunik. Kamagillugit atugatsavut piggagasuannivullu ikajutsigiangit ilaget ammalu niKitsaKattisallugit Inuit suguset attutauniuluaKattajuni piusiujuuni kamagijautsianitsangit isumajâlippata imminiagiamik. Inop Kaujisimajangit, piluattumik pigianninginni inosinginni, ilutsiliuKattavut Kanuk takunnausiminik namminik ammalu inigijamini nunatsuami, ammalu Kanuk pinialimmangâmmi uKumait-sanimmi.

3.3. SakKisimajut Imminiannet Akungani Inuit

Unuttigijut 745 Inuit tuKusimajut imminiannimut taitsumani 14-ni jârini akungani 1999-mi ammalu 2013-mi iluani Inuit Nunangat. Attutauniusimajuk tamatsumunga tuKugannimut imminiasimajunut kititaKavut 60,000 uKumaittumagik aulagianga. Tataminattoluasimajuk Kanugalâk ilonnangit kititangit imminianinginnut akungani Inuit asiangugalâsimaningit akuninut.

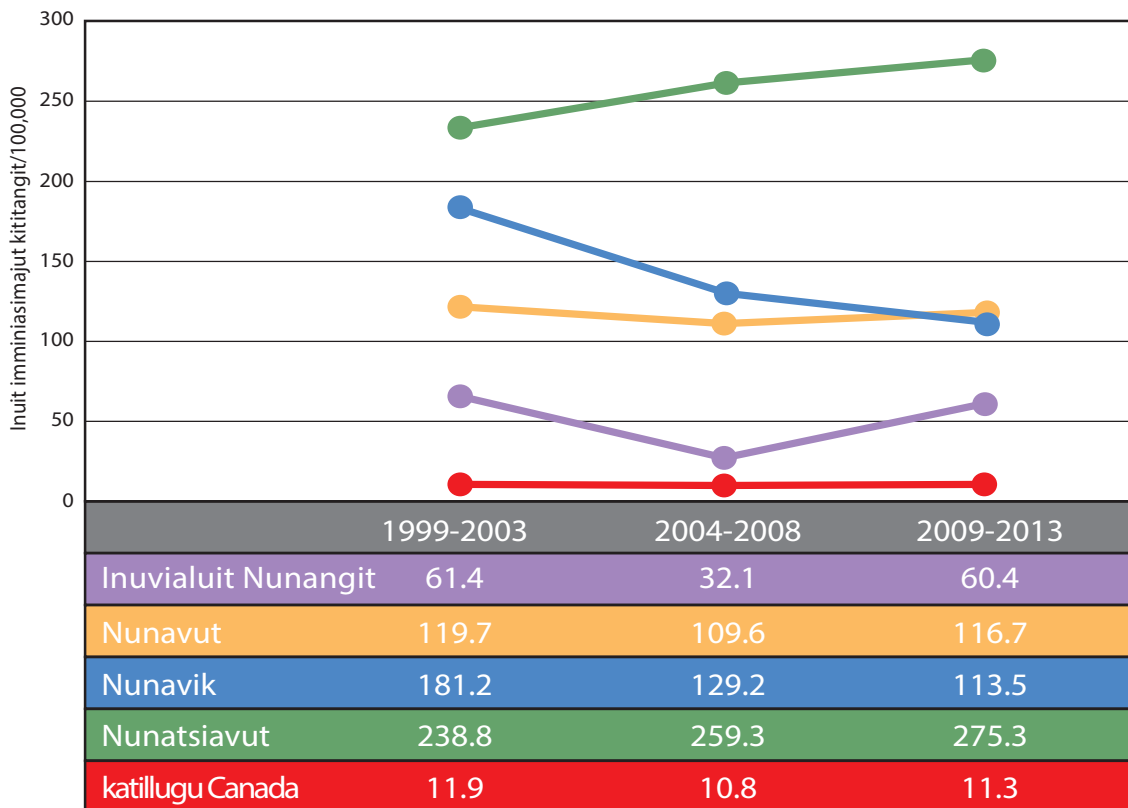
Nalunaikkutak 2 (*Imminiasimanimmut kititangit, Inuit avittusimajunginni ammalu katillugit kititangit Canadami, 1999-2013*) takutitsivut kititanginnik imminiasimajut akungani taitsumani 1999-2003, 2004-2008, ammalu 2009-2013.

MânaKamik tallimani jâruiusimajuni, pigiasidluni 2009-mit 2013-mut, Canadami imminiannimut kititangit ailfaulauttut 100,000-nit. Iluani Inuit Nunangat, kititangit imailingasimalauttut 60 ukunangat 100,000 Inuvialuit Satusasimajanginni Avittusimajuni tikiutidlutik 275-tet 100,000-nit Nunatsiavummi. Nunavik ammalu Nunavut kititangit tamatsumani atunit ununnisaulauttut senaittudlugit silatsualimâmi kititanit.

Aulatjasimajut kititangit adjigelaungit ilonnâni 14-nani jârini. Nunatsiavummi, kititangit imminiannimut Kummuajomisimalauttut adjugatik Nunavimmut, kititangit ikilliumisimatillugit. kititait Nunavummi ammalu Inuvialuit Satusasimajanginni Avittusimajuni adjigelaungit. Nunavummi imminiannimut kititangit ikilliumitillugit KummuagiallaKâgatik; Inuvialuit Satusasimajanginni Avittusimajuni, kititangit ikilliumitillugit agvanganik 32-mut 100,000-nit utikKâgatik 60-nut 100,000-nit. Silatsualimâmi imminiannimut kititangit ikilliumitillugit suvailfanit 100,000-nit tikidlugu ailfanut 100,000-nit taitsumaniutillugu.

Nalunaikkutak 2:

Imminiasimajuit kititangit, Inuit avittusimajungini ammalu katillugit inuit Canadami, 1999-2013

Kaujimagit: kititangit ilonnaita inuit nalautsâttausimajut. katidlugit Canadami kititangit ukua 2001, 2006 ammalu 2011-mi.

Atuttaugunnatut: a) Inuit Kaujjiasimajut atuinnguttitausimajut ITK-kunut ukununga J. Hicks; b) katidlugit Canadami Kaujjiaumajut – kititsisimajut Canadami, Nalunaikkutak 102-0552 – TuKusimajut ammalu tuKusimajut kititangit, kamagijaumajut immigotidlugit pitjutasimajut sunauningillu angutik ubvalu annak, Canadami, prâvinsini ammalu nunalinni, jârîmi.

Nalunaikkutak 2: Imminiannimut kititait, Inuit Inuit avittusimajunginni ammalu katillugit inungit Canadami, 1999-mit 2013-mut ukua 20 percentingit inuKutivut inilet silatingani Inuit Nunangat, kitittausimajuKangilat Kaujjigatsanik kititsisimanimmu imminiasimajunik akungani Kaningitumejut Inuit. Tatigijaugajattumik kititsisimajuKangilak imminiasimajut kititanginnik Inunnik inilinni silatingani Inuit Nunangat tuKusimajut nalunaikkutangit prâvinsini nalunaikkutattâtauKattangimmata inosingitigut piusingititut nunalinni.

Puttunippaujut ulugianattumejut Inuit angutet jârilet 15-nit 29-namut, kititaKallutik 40-tetuluani silatsualimâmi kititanit ilanginni Inuit avittusimajunginni, inosuttut annait unutsikasâlittut ulugianattumejut ulugianattumi kititangit imminiagasuaKattamata.

4. Malunnautet Sulijut Imminiattailititsigiamut

Sulijut imminiattailititsigiamut ikilliumititsigajakKut imminiagamut ulugianattunik, unutsitillugit paitsigutet atuttausot ammalu pivallialutik piggagasuannikut immigojuni, ilaget, ammalu nunaliujut.⁴ Ulugianattuk uKautiKavuk atugatsanginnik inolluni unutsiumiKullugit pivitsagijangit Kanimmasinit ubvalu tuKunnimit. Imminiannimut ulugianattuk sunaugajakKuk avatini, piusiusimajutigut, aulausini, suna pitâgijausimajuk, ubvalu Kaujimajaungituk suna pitjutuijuk. Asiagulli, paigijaugutik atuttausok sunauvuk ikilliumititsisok inop pivitsanginnik Kanimannikut ubvalu tuKugiamut. Paigijaugutik atuttausok sakKigunnaKuk avatinit, piusiusimajumit, aulausimmit, pitâgijausimajumillu piusiujumit, ubvalu Kaujimajaungitumit pitjutaujumit.

Piggagasuannik uKautaugunnaKuk unuttutigut piusiujutigut. Piggagasuannik sungiutititsigiamut ubvalu pigusok kenammi uKumaitanimmut ubvalu uKumaittunit. Piggagasuannik atuttaugunnagivuk pigusok unutsivallialuni paigijaugutini atuttausoni, ilangani tajjaujut inositsiagittotitsigasunnimi pitsatuniujut, sakKititsisok pitsianimmik lsumakkut Kanuittailigiamut, anginitsamik kamasongulilluni uKumailutanik ubvalu uKumaitsanimmik, piggagasuannik — pivallianikkut aulausimmi (sollu Kinijalluni inuit ikajuttaugutinginnik ammalu ilauKatautsiaKattaluni sulijumik pivallianiujuni).

Allatausimajuni atâni, ulinnaitausimajuni atâni, ulinnaisivugut ammalu uKâlautigidlugit unuttut ulugianattuit imminiannimut (takugit **Nalunaikkutak 3**: *Imminiannimut ulugianattut ammalu paitsiutet atuttausot ilingajut Inunnut Canadami*). Piusiujut ilauKatauningit tamakkununga ulugianattunut atuttausonut ilaujut imminiannimut inugijattini ilutsiKadlutik sulijunik tungavinik NISPS sivulliutigumajanginnik, ammalu tugâgutingit pijaugialellu iluani atunit sivullipautijaugialinni. Ulugianattut atuttausot imminiannimut piusiuKattasimajut, piusiusimajut ubvalu Kanuilingauset Kaujisattaunikkut ilingasimajut imminiannimut aulausiujuni iluani inulimât. Tamanna tukiKavuk inosigisimajangit tuKusimajuit imminiannimut adjigetunuk piusiKasimajut, ilautillugit taimanganit ubvalu ilonnâgut uKumaitsasimajut, ajutsak ammalu kenaujaliugutiKanginik, sugusiudlutik ânnitittauKattasimajut. Taimaigaluattilugu sittutitaugunnangituk imminiannik immigojuni, ammalu inuit takuKattasimajut taimaittunik atautsimik ubvalu ununnisanik ulugianattunik atugatsank tuKugasuasimangituk imminiannikut.

kamagigumajavut imminiattailititsigiamut ilingavut tukisimausittinut ulugianattunik atuttusonik ullumi takutsanik nunagijattini ammalu piusiujuni unutsivalliatuinnasot pitjutaujut uKumailutait inop inosingani. Pimmagiuvuk Kaujimagamut ulugianattunik atuttausonik ulinnaisimajattinik atâni iluingaingilak allatausimajunik, tâvatuak siammasimajut nunaliujuni.

Nalunaikkutak 4 (*Kanuk ulugianattuit siammasongummangâta nunattini*) takutitsivuk Kanuk inuit attutau-Kattamangâta uKumaittunik illiamelitainnadlutik, ammalu Kanuk imminiannik ulugianattigimmangât unutsigiallatâKattadlutik inop inosingani uKumaitsanginnanikkut. SakKijânginnatitsijuk imminiannimik ulugianattotillugu imminiagamik sakKititsiKattajuk nunagijattini.

Nalunaikkutak 3: Imminiannimut ulugianattut ammalu paitsiutet atuttausot ilingajut Inunnut Canadami**Imminiannimut ulugianattut paitsigutellu atuttausot Inunnut Canadami****ULUGIANATTUT ATUTTAUSOT****Siagunit UKumailutait**

Attutaugutet nottitausimanimmut, aullatitauKattasimajunut ilinniavinut, nottitaumajut, Kimmet tuKugatauKattasimaningit

Nunalinni UKumailutait

Inunni kenaujatigut akiliusiat ammalu illuni ninniugautinet, niKitsaKatsianginik, ikajuttaugutiKatsianginik

Ikilittaumajut ilaget

Ilonnâgut uKumaitsanik, ilaget pilukautiKattaningit, ilaget siagunit imminiaKattasimajut

UKumaitsanimmut kitsautet ammalu Pigiannimit UKumailutait

Pimmagittumik uKumaigijaumajut ubvalu tuKunnatuit illiamedluni, takunnaKattasimanik ubvalu nukinut pinniatauKattasimanik ubvalu KunujunniatauKattasimanik

Isumakkut UKumailutait

UKumaitsanik, atulukattausonik atuKattanik, isumakkut inositsiagittogasuannimut uKumailutait, imminik ännigasuannik

Pimmagittumik UKumaitsanik ubvalu Asiujisimanik

MännaKamik asiujisimanimmut, talangannimut, atuKattanik sunanik, Kanuttonginik, inuKangitumennik

PAITSIGUTET ATUTTAUSOT**IlikKusitigut kajusimanik**

Pitsatujunik Inuit uKausinginnik, ilikKusinik siagunitanillu

Inuit Atugunnatangit

Nämmasiattumik kenaujaliunnik, ilinnianik, inositsiagittunik asingillu atuttaugunnat ammalu tigumiagiak atugatsanik piggasuannik

Ilaget Pitsatuningit

Pilukättautailigiak, ikajutsitaunik ammalu niKiKatsiajut angiggaujut

Inositsiagittotitsigasuannimik Pivallianik

PitaKattasinik sugusinik pilukättautailigiamut inujunik ammalu niKiKattisiadlugit inuit ammalu isumangitigut pivallialugit

Isumakkut Kanuittailinik

Atugunnatangit Inuit ilingajut isumakkut Inositsiagittogiamut atuttaugunnat ammalu ikajotet

kamagasuannik Pimmagittumik UKumaittunik

Maligatsaliugunnanik ammalu kamagillugit kitsautet, atugunnanik inuit ikajuttaugutinginnik atuttaugatsanillu

Nalunaikkutak 4: Kanuk ulugianattuit siammangumangâta nunattini

Kanuk ulugianattuit unutsiKattamangâta inuKutittini

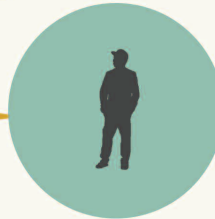
Ilangit inuit inosingit pigiasikattavut ukumait-sanikkut, sollu attutaudllutik ukumait-sanimmut illiamedlutik.

Tamanna piusujuk ulugianattuk unutsiKattavuk ukumait-sanimmut inuit kenaujaliugutinginni, sollu ajutsanimmut ammalu ilinniasiasimanginimmud.

Nammiik Kaujimausingit, ilautillugu pijaukattanik nukimmut ubvalu Kunujunniataudlutik, akunimut unutsigiallasot inop ilonnâgut ulugianattuk imminiagamut.

Takutsaunik imminiannimut ulugianattuk imminiagamut. Kaujimadluni inunnik tukusimajunik imminiannimut ilagiatsigunnaKuk inummik ilonnâgut ulugianattunik imminiagamut.

Unuttunik kititalet imminiannimut nunagijattini tukiKavuk atunit imminiajut attuiniKaKattavut ilonnainik nunalinni kiggatuttinik, sakKititsidlutik ulugianattunik imminiagamut attutauniuKattajut ilonnainut inunnut.

Taimaimmat, unuttuit inuit takuKattavut ulugianattunik atuttausonik imminiagamut ilallugu takunnainaKattanimmud imminiajunik inodlutik puttunippaujut imminiaKattanimmud inunni.

4.1. Siagunit UKumaitsanik Imminiannimullu Ulugianattut

kititangit tuKugajut imminiannimut akungani Inuit Canadami KummumagilaukKut Inunni 1970-ni akungani kinguvângujuni inosuttuni pigutsanitsangini nunaliujuni. Takutitsigunangit Inuit puttujumik kititaKalaummangâta imminiannimik tamatsuma sivungani. InutuKait apitsutausimajut 1991-mi Igloolimmi UKâladlutik Siagunitanik Suliagijausimajunik uKâlautigidlugit imminiannik "Kaujijausimajuk Kangaulimmat taimaiKattasimajut" ubvalu "kisiani Kangatsoligaimmat," kiugunnadlutik pimmagiujumik piusiusimajumik.⁵ Imminiannik tigumiattauluasimavuk inummut isumangagut uKâlautigingimagidlugu.

Kummuasimajut kititait imminiannimi Kaujijausimajut Inunnut ilingavut angijummagimmik akungani inuit ammalu uKumaitsalidlutik ilikKusimigut inugijattini sakKititsisimavut imminiannimut ulugianattunik unutsidlutik ammalu, iluani ilageni, kingulligeKattadlutik kinguvângujut. Tamakkua inunni ilikKusinillu piungilitsisimavut Canada inuttâsigiasimmat akungani Inuit Nunangat, federal kavamanga aulatsigiasimmat maligatsatigut suliaKapvinik piusiujuunillu imminek pisogijattinik. Tamakkua piusiujuut attuiniKammagivut inuit kenaujaliugutinginnik sakkijâjunik nunattini ullumi.

Sivungani Unatannisuak II, ununningit Inuit iniKaKattalaukKut aulâsimavinni nunami ikinnisaudlutik ilaget. Unuttuit Inuit tiliuttausimavut nunalinneKujaudlutik uppitunut misiuninut ammalu Pulesikkunut (RCMP), uKautijauKattadlutik kavamamut akiKangitunik illutâlâttut, ammalu ilangani kappiasâttauKattadlutik aittutauttailidlutik ikajuttaugutinik, sollu sugusitsiutinik pitâgijauKattalauttut Inunnut ilagenut.

Lillian Elias Inuvimmiuk, Northwest Territories, ikKaumajuk piusivinimminik ilauKataudluni Aklavik kotingualet ilinniavinganut tajjaujuk Legacy of Hope Foundation. Kaujimangilanga summat ilinniaviliagia-Kalaummangâmma akuniulittilugu jârini, tamânekKâdlunga pingasuni jârini ubvalu tallimani," uKajuk. "Kaujiniadlunga summaumagât [AngajukKâka] tamaungatitsigiaKasimalauttok asiujilâligamik sugusitsiutiganik, ilonnânik ilonnaita sugusitsiutinginnik nallivut ilinniavilialaungikkuta suguset."⁶

Nottitauvallianik nunalinnut sukkajummagiulaukKuk unuttunut ilagenut, ununningit Kangiqtuqaapingmiut nolauttut Clyde Riverimut, Nunavut, 1960-ni pikKotadlutik kajusijumik kajusingitumillu uKautjudaudlutik pitaKalâttut ilinnianimmik, inositsiagittogutinik, ammalu illusanik 1960-ni, Inungita kititangit Clyde Riverimi 32-ngulauttut; 1969-nainaulimmat 270-tiunialidlutik.⁷

Ilangit Inuit Nunatsiavummi taimâk pijausimajut tuavittumik nottitaudlutik asinginnut nunaliujunut. Inuit Hebronimiut Nutâmilu nottitausimavut nunaminit akungani 1956 ammalu 1959-mi misiuninut, kavamanut, ânniasiutinullu. Pannaisimavut Kaujimattimingimagidlugit ammalu akiniagunnasimaniattinagit. AjuKittuijuk F.W.Peacock, Aulatsijinga Moraviamiut katimmavingata Nainimi, uKautiKagalâsimajuk ilanginnik pitjuttaujunik matutsigiamut Hebronimik Nutâmillu 1955-mi allaganga imailujuk: Inuit imminek pisonguniappata inoKataullutik ilonnanginnik pitaKagiaKavut kenaujaliugutinik pigunnatuagutik ammalu tamakkua kenaujaliugutet pitâgijaugunnangit inunnut inilinnut kangidluni Kikittanilu salumaittunik illulinnut.⁸ Takunnausingatut AjuKittuijuk Peacock asingitalu, pivallianiappata Inuit tukiKavuk nogialet nunamit ammalu sungiutisalillutik asinik nunaliujuni.

ImmaKâ ilanga piunginippausimajuk nottisigiamut Inunnik ilagenik nottisigamik pigianninginni 1950 ullumi iniulittunut Inukjuak, Nunavik ammalu Pond Inlet, Nunavut, tajjaunialittilugit Puttujumi Ukiuttatumiut Resolute Baymiut Grise Fiord, Nunavut. Nottisiniusimajut Canadami aulatsigiamut namminiugumallugit avittusimajut.

Inuit nosimajut nunalinnut KaujisimalaukKut kavamait illungit piujolaungit ammalu pitaKatsiagatik atuttaugialinnik. "Mikijukuluit Illuit" pitâgijauttausimajangit federal kavamangata salumautiKalaungit, iluppiaKagatik ubvalu anittigiutinik. Inuit nosimajut nunalijunut pitaKattilaungit kavamanut illuliugiamut sanaKattaniadlutik ivajânik sâttujânik, Kummujunik, Kisijanik, unikkausinik, ammalu alakkasâjanik idlivinik.

Ottotigillugu, 1962-mi Arviat, Nunavut, 82 Inuit ilaget ninniugautisimalauttut 64-ni mikijuni Kijujani illuni ammallu iglaviganni. Tamakkua piujolaungit inoviugiamut sanajaumajut, siammaKattadluni Kanimmasik sollu puvaluninik.⁹ Nâninginni 1962 ammalu pigianinginni 1963, Kanimmasittâsimaniadlutik puvalunimmik attutautillugit 55 percent illumejut, agvangit suguset nunalinni, ammalu 24 percent inummaget.¹⁰ Ninniugautilaummijut Clyde Riverimiut, Nunavut, 1965-mi pitaKattitaulauttut 18-nanik atautsimik illugusilinnik kititaKadlutik inungit 238-nik.¹¹

Pigianinginni 1960, 60 percent Inuit ânniasiuupvimelaukKut siKingani Canadaup ânniasiuuttaugiattusimadlutik puvalunimmut.¹² Unuttuit Inuit aullatitausimajut ânniasiuuttaugiattudlutik utisimalaungit angiggaminut, ammalu ilagijangit KaujiKattaniagatik susimammangâta.

Canadami ilinnianik, ilauttilugit aullatitausimajut ammalu ullukut ilinniavimmeKattajut pikKotausimavut ilaget nosimajut nunalinut ammalu sugusinginnit avittitadlutik suli nunameKattillugit. Sivullipâk kavamanut maligatsaliuttausimuk ilinniavik ilingalaukKuk Inunnut angmataudluni 1951-mi Chesterfield Inlettimi, Nunavut. Ilinniavet aullatitsiviuKattasimajut KaningitoKattalaukKut nutânit nunalliulittunit, ammalu tamakunani ilinniavimmejut tujummiKattasimalauttut ammalu atugiaKagunnaidluta uKausittinik ilikKusittinillu.

Ilangit suguset nukimut pijauKattadlutik ammalu Kunujunniataudlutik tamakkunani ilinniavini. Ilinniavet aullatitsiviuKattasimajut aulataulaukKut 1960-ni. 2001-mi, kuatangit Inuit jârilet 35-nik jârîkKutunitsailu uKasimajut aullatitauKattasimaninik ilinniavinut.¹³ Sanajauningit ilinniavet ammalu tujummiuivitsait sivuppiagutausimavut Inunnut nunalinni, tâvatuak ilinniatitausimaKattalaukKut ilingangitunik inosingita Inuit Nunangat, ammalu kisiani KallunâtitoKattadlutik.¹⁴

Inuit ikpiniasimalaukKut kavamait attuiniKasimaningit nutânik nunagijaulittunik Kanutuinnak inosinginni, allât pitaKattisigunnadlutik ilagijaminik. 1950-ni, Canadami Omajuligijet, kappiasusimajut nutât atuinnaulittut atugatsait sollu sikidot ammalu aKumigot ulugiagijausimalaukKut unuluadlatunik niKitsatagajanningit iKalunik asinginnilu, maligatsaliuniadlutik unuttunik omajunik Inuit niKitsataKattajanginnik, maligatsaliudlugillu ullusanginnik omajunniataunitsangit. Inuit nâlasimangit omajunniagamut maligatsanik akilettitauKattasimavut ubvalu kappiasâdlugit pannanaittaulânningit.

SakKititauningit omajunniagamut maligatsait adjigisimavauk tuKugatauniammata Kimmet KikKanginni 1950 sivunganullu. Hontagiallatât Kimmet KukittauKattadlutik Pulesinut ammalu asinginnut pitsatunilinnut isumaKalaugamik kappianattoningit nunalijuni ubvalu kappiasudlutik Kanimmasinik siammatitsigajanningit.¹⁵ Kimmet Kimutsitet atuttauKattasimavut ingiggautadlutik Inunnut ammalu omajunniatimik pitsiatitsiKattadlutik imminillu pisongottigidlugit tatigigunnanimmik imminik. Taikkua attutausimajut asiujisimaninut Kimminik Kimutsiutinik uKumaittumelidlutik tigumiagamut inosiujunik nunalinni.

Inuit uKumaigijangit sakKisimavut nunalijuni atâni tamakkua uKumailutaujut unutsidlutik atulukat- taugunnatunik atulukalidlutik ammallu pilukautiKattalidlutik. Unuttuit Inuit atuliaKisimavut imialunik sivullipâmik nunalijuni taitsumani inuit piggasasuagutiKatillugit malunnautinik asiujisimaninut nagligijaminik Kanimmasinut, aullatitauKattasimajunut ilinniavinut, ammalu angijummagimmik uKumait- sautiKadlutik ilikKusigijattinik pisiujunillu inogusimmi.

Initsausiangitunik iniKadlutik ilangit ilaget nunalinni pitâgigialimminik pitâsimangitut uKautausimajunik. Salumainnik, ilautillugu uKumaitSANIK pitjutigillugit ilinniavet, tuavittumik nottitausimanik tikillugit kenaujaliugutet tatannamagilaukKut. Ilaget aviukKataudlutik uKumaigijaunnatut inigijajut, suguset ulugianattumelidlutik uKumaitSADLUTIK, ilautillugu imminiannik.

Unuttut ilaget nottitausimajut nunalinnut pivitsaKatsialaungilat sâlaKagiamik uKumaitSAUTINIK atugialimminik, ilangit Kanuingikaluattilugit. Takutsauvuk piggasuasimaningit inuKutivut ununingit Inuit inojut ullumi uKumaitTUSIUkattasimagaluadlutik inositsiagittogasuagiamut ammalu Kanuittailigiamut ikKauma-jauKattavut tamakkua sivunganinitait.

Aulatjataummagittuk tamanna siagunitanut, Inuit kavamaliaKattasimalittut namminik kavamaKagumalidlutik ammalu namminik aulatsigiamik satusainikkut iluingalugit nunami satusattaugiamut angiKatigegutet uKautiKajut Inuit kavamatigut tungavitsanginnik Canadami ullumiulittuk. Namminik pisongunik Inunni tukiKavuk pivitsangit Kanuk pigumajaminik ammalu tukitâllugit namminik akKutitsavut sivuppiagiamut namminik aulallugit, ilautillugit kavamaKANNIK, ilinnianik ammalu Kaujisannik. Kaujisimajavut takutitsivut uvattinik uKautigijausimajut uKumaigijattini pisimajut silatinginnit nunagijatta, tamakkua atugunnasiangit. Inuit namminik pisongugiangit takutsasiammagiuvuk imminiattailititsigiamut ammalu, pitsianiagutta, Inuit uvattinik aulatsigialet kamagiamut uKumaitTUNIK sakKijâjunik nunagijattini.

4.2. Inuit kenaujaliugutitsaKatsianginingit Imminiannimullu Ulugianattut

Inuit nunalingit piggasuasimalittut inuit kenaujaliugutitsanginnik taimanganit iniKalilaugaminit nunagilittamini sakKititauniammata, ammalu tamakkua suli sakKijâvut kenaujaliugutitsaKatsianginet (takugit **Nalunaikkutak 5:** *Inuit ammalu kenaujaliugutet iluani Inuit Nunangat*). Imminiannik asingillu sunait atut-tavut inunni ammalu kenaujaliugiamik uKumaitSAUTIkadlutik nunalittini tamatsuminga piusiliuttaudlutik avatittini.

UKautajut inuit kenaujaliugutinginni ilauttisivut ninniugautinimmik ammalu/ubvalu nâmmatunik illusa-Kanginik, ilinniavinik pijageKattanginik, ajutsanik, ammalu niKitsaKatsianginik.

Ullumi, kititangit inogiamut nigijugijajut iluani Inuit Nunangat senanit jârinit ikinnisaullutik Canadamiut kititanginnit, pititsitillugu imminiannik. Kujanâtuinnalunnagit nunalet akitunippânik akilegiaKaKattaningit inogiamut inojuni Canadami, âkKitausimangituk KikKanginnejut kenaujaliangit Inunginnut Inuit Nunangat akiKavuk \$12,000-mik akikinnisaudluni Canadamiunit. Tâna adjigetitaunginik immigojut kenaujalianga akitunitsauKattavut \$60,000-tut Inuit kenaujaliangit kamagijaulimmata inongitunit NunaKakKâsimajunit inunnit iniKajunit iluani Inuit Nunangat.¹⁶

Nalunaikkutak 5: Inuit ammalu kenaujaliugutet iluani Inuit Nunangat

Inuit kenaujaliugutellu kenanujaliugutet Inuit Nunangani

Unuttuit Inuit takunnaKattavut inunni ammalu kenaujaliugutinik attutauniuKattajunik inositsiagittogasuannitini inosittinilu

Inuit Nunangat

39% Inuit iluani Inuit Nunangat ninniugutiKattavut angiggamini¹

29% Inuit järilet 25-nit 64-nut Inuit Nunangani pitâKattavut puttunitsani ilinniasimanimmu puttunitsani ilinniviini nalunaikkutamik¹

70% Inuit illumini Nunavummi nigigatsaKatsiaKattangilat²

\$17,778 KikKamejut immigojut kenaujaliuKattavut Inuit Inuit Nunangani¹

30 Nomarangit ânniasietet 100,000 kititangit Nunavummi⁴

45.6% Inuit Inuit Nunangani suliatKavut¹

70.8 katillugit inoset nigijugijaujut inonitsangit inilet Inuit Nunangani^{*5}

Ilonnatik Canadamiut

4% ilonnatik Canadamiut iniKavut ninniugautidlutik angiggamini¹

85% ilonnatik Canadamiut järilet 25-nit 64-nut pitâsimavut puttunitsani ilinniviini nalunaikkutamik¹

8.3% ilonnatik illumiuKatiget Canadamiut nâmmatunik niKitsttangilat³

\$77,683 KikKamejut immigojut kenaujaliuKattavut inongituni nunaKakKâsimajuni Inuit Nunangani¹

119 Tukungâ nomarangit ânniasietet 100,000 kititangit Nunalinni Inositsiagittotitsigasuannimut Aulatsijet⁴

60.9% ilonnanngit Canadamiut suliatKavut¹

80.6 kititangit nigijugijaujut inonitsangit ilonnaini Canadami⁵

*katillugit inoset nigijugijaujut inonitsangit Inuit Nunangani ilautillugit Inongit.

1. Heather Tait (Ilisimallagituk/Kaujiasittik, Inositsiagittotitsigasuannimut Canadami) Kagitaujatigut allasimajuk (June 23, 2016), 2010 Median katillugit kenaujallitauktausimajut Inulimânut Jârilinnut 15 jârikKutunitsanullu, 2011 Nunatsualimâmi Illulet Kaujiasattausimaningit
2. Grace M. Egeland, Inuit Inositsiagittotitsigasuannimut Kaujiasattausimaningit 2007-2008: Nunavut (Ste-Anne-de-Bellevue, QC: SuliaKapvingani NunaKakKâsimajut Inuit NiKitsaKatsiagamut Avatinillu, May 2010), 12.
3. Shirin Roshanafshar amma Emma Hawkins, Inositsiagittogasuannimut Takunnanik: NiKitsaKatsianginik Canadami (Ottawa, ON: kititausimaningit Canadami, March 25, 2015).
4. Canadami SuliaKapvingani Inositsiagittotitsigasuannimut Kaujijamajugialinnik, PitaKattisillutik, SiammatikKattalugit NamungaKattaningit ânniasietet Canadami, 2014 (Ottawa, ON: Canadian SuliaKapvinga Inositsiagittotitsigasuannimut Kaujigatsanik, September 2015).
5. Kititausimajut Canadami, "Nalunaikkutak 102-0706: Inoniagasugijaujut, Inolitainnatillugit Jârikallutillu 65, sunauningit, tallimani jâriini inollutik, Canadami ammalu Inuit Avittusimajunginni, kamagijausimajuk June 10, 2016.

Ajutsanik asingillu uKautaujut inuit kenaujaliugutinginni tukiKavut uKumaitsanimmik uKumaitsaningillu ilaget ammalu aititsigunnaKuk adjigettitaungimmut inositsiagittotitsigasuanimmut, unutsiKattadlutik ulugianattut imminiannet akungani immigojuut, ilaget inulimâllu. Kaujisanniusimajut kamagijausimajut ilingajut akungani inuit uKumailutangit ammalu imminiannik ubvalu imminiagasuasimajut uKautausimajut unutsigiasimaningit ulugianattuit imminiagamut akungani immigojuut pigiasidlutik inuit uKumaigijangit piusiusimajut ajutsanimmut ammalu ilinniasiasimanginimmut.¹⁷

ÂkKisinik inuit kenaujaliugutitsanginnik pimmagiuuvuk ilingajuk imminiattailitsigiamut. Atuttausot sakKititsivut inuit kenaujaliugutitsanginik Kaujimajaudlutik inuit tungavigijangit inositsiagittotitsigiamut ilautillugit piusigijangit inuit inolimmata, pigunninginnut, inosingit, ammalu jâringit, anginitsamillu ajaugunnalugit ammalu piusiujuuni (sollu kenaujaliugiamut maligatsait, inuit maligatsangit ammalu kavamani piusiujuut) ilutsitâllugit piusigijangit Kaut tamât inosinginni.¹⁸

Silatsuamili, ammalu pitjutaugut inositsiagittotitsigasuanimmut sunait kenaujaliugutet ammalu inuit Kanuilingausingit, inuit ikajuttaugutingit, ilinnianik, suliatsait/suliaKapvet Kanuilingausingit, inuit avatinginni, nukiKagamut avatiujuit, namminik inositsiagittogiamut piusiujuut ammalu Kaujimagamut ilisimajaugialinnik, inositsiagittotitsangit suguset pivallianinginni, sunauningit angutet ubvalu annait ammalu ilikKuset.¹⁹

Inuit pitjutingit inositsiagittotitsigasuanimmut adjigegajangit ilikKusini ammalu inunni asiminit. **Nalunaikkutak 6** (*Inuit pitjutigijangit Inuit Inositsiagittotitsanginni*) takutitsivuk ailfanik inuit pitjutinginni Inuit Inositsiagittotitsanginni iluani Inuit Nunangat, ulinnaitausimajut inuKutittinut: Kanuilingausingit pigiasitainnatillugit suguset pivalliataningit; ilikkuset uKausellu; inoguset; kenaujaliugiamut siamma-titauningsangit; pilukattautailinik ammalu paigijaunik; ilinnianik; niKitsaKattitaunik; atuinnauningit inositsiagittogiamut ikajotet; Isumakkut inositsiagittotitsangit; ammalu avatet.²⁰

4.3. Adjigengitunut Ilingajut UKumaitsaKattajunut Imminiannimullu Ulugianattut

Ilonnagalatta Kaujisimavugut uKumaitsanimmik ammalu asiujdluta inosittini. Taimaigaluattillugu, ikajuttaugutta atâni sulijumik piusiujuunni, mamisonguvugut allât pigugiasinialluta tamakkunangat piusiujuumajunit. Ilonnagalanginnut inunnut, uKumaitanik ubvalu asiujjismanik KângiutittitaugunnaKattangilak ilanginnut ubvalu Kângiutitillugu piusiusimajuk. Sittutitausimangituk uKumailutak sakKititsigunnaKuk kitsanimmik ammalu unutsititsiluni ulugianattunik imminiagamut, piluattumik uKumaitanet kitsautaup-pata ammalu atullutik sungiutilukannatunik atuttaulukaKattajunik.

Kummuagiasimajut kititait imminiannimmut iluani Inuit Nunangat takutitsivut sulijunik inuKutivut piluagajattut Canadamiunit takunnainagutik imminiannimik ulugianattunik atuttausonik, ilautillugit ulugianattuit atuttausot ilingajut uKumaitsanimmut piusiKasimajuni.

UKumaitanet sakKigunnaKut kamajuKalippat piusiusimajumik ubvalu unutsilutik pitjutaugut inummut kappiasunnikut inosimmini ubvalu nukimmut pijauullutik, ubvalu inosingit ammalu inosingita asingita. Tamanna ilauttisivuk Kaujijausimajunik sollu takunnasimajut ubvalu pinniatausimajut pilukâttadlutik, angijummagimmik ânnitadlutik, ubvalu nukimmut ammalu Kunujunniataudlutik ubvalu ânnitadlutik. Ilauttisigunnagivuk uKumaitanimmik asiujjismanimmut ubvalu tuKujuKappat nagligijanganik, nallituin-nanganik pijausimanimmut, pijâkKumiungituk, ubvalu imminiannimmut.

Nalunaikkutak 6: Inunni Pitjutaujut Inuit Inositsiagittontitsanginnut

kitsanik sakkisonguvuk inunni kamagiaKaligamik piusiusimajunik inosimmigut uKumaiginialidlugit, sollu ininganelidlutik piusiusimajop uKumaitsanimmi ikKaumainnalidlugit ubvalu uKumangiutigilidlugit, Kuatsângainnalidlutik ubvalu ânniagutigidlugit, ubvalu inosimmigut asiangulidlutik, asingita, ubvalu sivunitsamini. UKumaitsanimmut kitsanik ilingaKattavuk kitsautigijaujunut, ilaugumagunnaidlutik kinakkunut, ubvalu atulukattauKattajunik atulukalidlutik, tamanna uKumaittotitsigunnaKuk immigojuut inosinginnik inoga-suagiamut inosinginni.²¹

PitaKattitaugutik ikajutsiutitsanik ikajotinillu uKumaitsaninginni sittutitsiutaugajakKuk kajusimagasuagiamut ammalu âkKigasuannimi. IkajutsiutitsaKangipat, inuit taimaittunik piusiKasimajut Kaujimajut âkKisui-gunnaKut uKumaitsanimmut kitsautinik malunnautinik uKumaiginialidlugit inositsiagittogunnaniagun-naidlutik pitsialutillu. Suguset piungiluammijut attutauningit initsaKagatik pilukâttauviugunnangitunik ikajutsiutinillu ilingajunik paitsijinginnut.

UKumaittuit kitsautet ilauttisiKattavut ikpiniagusinik kappianattuni piungilitauniattilugit suguset pivalliamik ilinniagamillu, angijuguvalliadluni ilinniavimmi uKumaittsanitsanga, sivunnittini uKumaittuit ilingavut ilinniasimatsianiangininginnut, ammalu piungitulikatanialillutik maligatsanik siKumittigidlutik. Attutauniusimajut uKumaittunut unutsititsisonguvut kitsautigijajunik taimâtsainak pigiallatâKattalidlutik ubvalu akuninut, ammalu sugusik anginitsamik ulugianattumenialilluni ikpinianialilluni sivunitsamini uKumaittunik ammalu asinginnik Isumakkut uKumaittunik, ilauttilugu imminiannik.

Suguset attutausongugivut uKumaittsanimmut attutausimaninginnut paitsijingit, allât sugusik Kaujisimangikaluappat uKumailutanik kajusijumik. Ottotigillugu, anânak atâtaluni piusigisimajangititut ikpiniagamik uKumaittunik atusonguvut uKumaittunik uKumaittsanialidlutik ikpinialidlutik pilukattaunangitunik ammalu paigijauntingsangit suguset. Tamakkua tajajut adjigengitunut ilingajut uKumaittsautet.

Pimmagiuvuk ikKaumagiak uKumaittsautet kitsautet ikpiniagusit sakKititsisonguningit ulugianattunik imminianitsanginnut immigojuit, kitsautinik Kaujisimajunongituk namminik. Unuttut inuit Kaujisimajut uKumaittunik inoKattavut Kuviasudlutik inositsiagittodlutillu inosimmini, piluattumik paigijausimajut ikajutsitaudlutillu ilannâminut ilaminullu, ubvalu atuttitaugutik ammalu atugutik ikajuttaugutunik uKumaittsaninginni. Unuttut inuit Kaujisimajut uKumaittunik ottuKattangititut tuKugiamik ubvalu tuKullutik imminiannimut, unuttut Inuit nomarangit Inuit tuKusimagaluattilugit imminiadlutik kitsanimmut. AsiujjuKammat nagligijajunik ammalu nunalinni kiggatuttinik imminiannimut sakKititsigunnagivuk ammalu piungiluamik uKumaittsanimmik kitsanikkut, sakKititsidluni unutsigajanningit ulugianattuit imminiannimut.²²

Ilagiallugu attutauniauKattajut immigojunut ilagellu, uKumaittsanik attuiniKagunnagivuk katingajinik inunnik. UKausik siaguninit uKumaittsanimmut atuttauluaKattavuk uKautaudluni uKumaittsanik kitsanimmut atuttausimajuk ilonnainut katingajunut sakKititsidlutik katitsudlugit ammalu Isumakkut killitâgidluni inosinginnik ammalu ilonnaini kinguvângujuni.²³ AtuttauKattajuk tamâni allasimajuni uKautilik kitsanikkut sakKisimajut attutautilugit ilonnangit katingajut inunni ubvalu nunalet kajusijumik inulinni. Ilivallivugut ilingajunik akungani siagunit uKumaittsautauKattasimajut ammalu asiujiniusimajut ammalu ulugianattuit kitsautiuKattasimajut ammalu imminiannimut aulausiujuk.²⁴

UKautauningit Kaujimajajut atuttausot ulugianattuit imminiannimut, sollu ilauKataujut uKumaittsanimmut, ilangauvuk pitsatujummagik kamagigianga kamagigunnatavut imminiattailititsigiamut iluani Inuit Nunangat. Imminiattailititsigasuannik uKumaittumagiuvuk ammalu tagvainak sittutitaugunnangituk. Taimaigaluattilugu, Kaujijausimajut takutitsivut uKumaittsanik ilauKataunna imminiagamut ulugianattunik, ammalu inuKutivut angijumik attutauKattavut uKumaittsanimmut, ammalu pitaKatsiangimut ikajutsijinik inunnik ikajuttaugialinnik attutausimajunik.

4.4. Sugusiudlutik UKumaitsaKattasimajut Ulugianattulu Imminiannimut

Ununningit suguset piguKattavut inositsiagittuni ilageni nagligijaudlutik ikajutsidlugillu. Suli, unuttut nomarangit Inuit tuKuKattajut imminiannimut atusimajut sugusiudlutik pilukâttauKattasimanimmik ubvalu ullumi malunnautet ilingavut pilukâttauKattasimanimmi uKumaitsanimmilu, sollu Kaujimagatik, Konganik, sungiutilukattausonik atudlutik ammalu kitsanimmik.

Pilukânnik uKumaitsanillu ilangit Inuit suguset atuKattajangit uKumaitsatitsiKattavut imminiagamik ulugianattuni unutsisongudlutik inosinginnik atunit Kaujiutigisimajamini ilagiadlugit ulugianattunik atuttausonik. kamagiluallugit pigugiasitainnaninginni ammalu kamagitsialugit suguset piguvallianinginni pigusonguvut Kanuigatik, nigitsiaKattadlutik, ammalu uKautausoni avatiujuni, pitsiasonguniammata pivaliallutik ammalu piguttisillutik piggagasuannimik, attutaunippauKattavuk, akuninut imminiattailitigiangit akungani Inuit.

Silatsualimâmi Kaujisanniusimajut, sollu New Zealandimi Uppituit katimmavingani Inositsiagittotitsigasuannimi Kaujisanniusimajuk takutitsigunnaKuk inuit piungilutanginnik sugusiudlutik kajusitumik sakKititsidlutik imminiannimik siagolimmat inummagiuligamik.²⁵ Sugusiudlutik uKumaitsaKattasimajut, sollu angijummagimmik ajutsanikkut, pilukâttaudlutik, ubvalu ikKagijaugatik sakKiKattavut ilingajut imminiagamut piusiujuuni, sollu Isumakkut piujotsiagatik, sungiutilukattauKattajunik atulukalidlutik, ammalu ajutsanimmik. Kummuasimajut kititait imminiannimi akungani Inuit iluani Inuit Nunangat ilangit uKautausonguvut ilingajut sugusiudlutik uKumaitsaKattasimajut nunagijattini.

Suguset pilukâttauningit, ikKagijaunginingit allât pinniatauKattaningit nukimmut sivungani piusigisimangitavut ubvalu ilikKusittigut. Piusiusimajut nukimut ammalu Kunujunniadlugit suguset piungutummagiuvuk nunagijattini. 1/3 Inuit kiusimavut 2004 Nunavik Inuit Inositsiagittotitsigasuannimut Kaujisaniammata siammatitaugiaKangitunik apitsotiniKaujitiutimmi uKajut pikKujausimajut, ubvalu attuagiaKaKattasimajut ubvalu pittitaugasuasimajut sugusiutillugit.²⁶

Piusiusimajunik imminek Kaujitiutisimaningit suguset uivisâlukattauKattasimajut puttujummaget Nunavummi. Ukunangat 1,710 Inuit kiusimajut Nunalinnut ammalu Namminik Kanuittailititsijinut Kaujisaniammata 2007-mit 2008-mut, 41 percentingit (52 percent annait ammalu 22 percent angutet kiusimajut) uivisâlukattauKattasimajut sugusiudlutik, ammalu ilangani kappiasâdlugit nuliattaugiamut, attuatitaudlutik nuliagutinginnik, nuliagasuadlugit, uivisâlukadlugit sâlagidlugit.²⁷

Inuit uKumaittukoKattasimajut sugusiudlutik ulugianattumeluaKattajut imminiagamik asiminit inunnit uKumaitsasiasimangitunit ubvalu uKumaitsasimangitunit.²⁸ UKumaitsaute: paitsjet kamagijausimangitut Isumakkut Kanuingikaluummangâta, sungiutilukattauKattajunik atugiamut ubvalu sugusiudlutik nukimut pinniatauKattasimammangâta, uivisâlukallugit ubvalu isumaKatsiagaluummangâta. UKumaittuit sugusinut atuttausimajut, suguset pillititauKattadlutillu, angijummagimmik ulugianattumetitsisot imminiagamut. Sugusett pillititauKattasimaningit angijummagimmik uKausiuvuk ilingadluni pinnianiusimajumut, uivisâlukattauk, isumangit piungilitidlugit, ammalu ikKagijausimanginingit sugusiudlutik. Suguset pillititauKattasimaningit pitsatujummagiuvuk piusiujuuni sittutitsigasuagiamut inositsiaginnimik ammalu inosinginnik immigojuit, sakKititsisot ulugianattunik siagolimmat inosinginnut ilaunialittilugu ulugianattuk imminiagamut.

UKumaitasimajut Sugusiudlutik Piusigisimajangit (ACE) Kaujisanniusimajuk, Kaujisadlutik United Statesimi, takutitsivuk pitsatujummaginnik Kaujijausimajunik ikajutsijut unuttunik Inunnik piusigisimajanginni ammalu atuttausimajut ilagettini nunalittinillu ilingajut imminiagamut piusiujuuni, sugusiudlutik piusigisimajanginni pilukâttadlutik, ikKagijausimangit ammalu ilaget piungilutagisimajanga ilutsitâgisonguvuk akuninut ammalu pigunnadluni, ilanginni, immigojunik ulugianattumettisillutik imminiagamut. Una ACE Kaujisanniusimajuk ilangauvuk angijummagik Kaujisanniusimajuk sugusiudlutik pilukâttauKattasimajunik ammalu ikKagijaugatik ammalu inosinginnik inositsiagittogasuagamut siagolimmat ammalu inosingit.

Una ACE Kaujisanniusimajuk ilauKataunitsangit akungani inositsiagittotitsigasuannimut Kanuilingausingit 17,000 Americamiut inummaget ammalu namminik Kaujittitsisimajut uKumaitasimajut sugusiudlutik piusiviningit. Senait uKumaigijausimajut sugusiudlutik piusigisimajangit Kaujisattausimajut, ilauttilugu suguset pilukâttauKattasimajut (isumangitigut, uivisâlukadlugit), ikKagijausimangit (isumangitigut, nukimmut), ammalu pigutsanik pimmagittumik piungilutaujut (takunnagamik pilukâgutijunik, imialunik, ubvalu asinginnik atulukattausonik angiggani, isumangit piujogatik ubvalu imminniagamajuit ilaget, angajukKât katititausimajut piungisautijut, ubvalu pilukâjut angiggani).²⁹

Piususimajut ammalu ulugianattuit imialuni, ejalukanik atugiak, nuliattaunik, ammalu nuliadlutik aittunattuit Kanimmaset taimaittosimavut.³⁰ Una ACE Kaujisanniusimajuk Kaujisimajuk piususimajunik ammalu ulugianattunik sikarettugiamut, Kuillait, nukiKatsiangit, kitsanet, ammalu imminiagasuajut unutsivalianingit sugusiudluni kititangit pitsatujummaget, ilingavut imminiagasuagamik inosuttodluni inummagiulidlunilu, puttunippânik uKumaitasautiKadlutik imminiagasuanitsangit inosuttuit 51-nanik allasimajuttalet ammalu 30-nik allasimajuttalet akungani inummaget.³¹

Piusiujut akungani suguset pitsiatauKattanginningit ammalu imminiannimi takutsauvut Kaujijausimajut Nunavummi, Kaujisattausimajut inosingit Inuit tuKusimajut imminiannimut. Ilinniadlugit inosinginnit inosimajunit: Imminiannik Kaujisadlugu, Kimiggudlugit inosimajut ilonnatik 120 Inuit tuKusimajut akungani Nunavut 2003-mi amma 2006.³² Adjigettitausimajut piusigisimajangit tuKusimajut piusiviningit 120 inotillugit Inuit ilaget jâriKatiget, sunauningit ammalu nunagijangit. Kaujisattet apitsuKattasimavut ilan-nânginnik ilanginnilu tuKusimajuit ulinnaisigiamut adjigengininginni inosinginnik piususimajut tuKusimajuit imminiannimut ammalu adjigengitidlugit inoKatingit.

Kaujisanimi Kaujisimajut unuttumaget immigojut imminiasimajuni piusiKaKattasimavut pilukattauKattasimaningit ammalu kamagidlugit katingajunit, ammalu ununnisait immigojut imminiasimajut nukimut ubvalu uivisâlukattausimavut sugusiudlutik asinginnit katingajunit tamâginni Kaujimasimangit ammalu pilukânnik puttujummagiusimavuk akungani tuKusimajuit imminiannimut, ammalu unuttuit inosimajut ubvalu akuninut uKumaitasimavut uKumaitasutitigut.

Imminiattailitigasuaugiangit akungani Inuit pijaukKujajut pitaKattilugit atuttaugunnatunik ikajutsiutinillu kamatsiagamut suguset pilukattaunangitunik inositsiaginnimillu inoKullugit, ammalu taikkua sugusiudlutik pilukâttausimajut ubvalu Kanuk uKumaitasidlugit pitaKattitajut ikajuttaugutitsanginnik inosingit piusiKullugit.

4.5. Isumakkt UKumaitsanik ammalu Imminiagamut Ulugianattut

Unuttuit Kaujisanniusimajut takutitsivut pitsatujunik ilingajunik isumangitigut uKumaitsajunik ammalu imminiagamik. AtuttauluaKattajut piusiujuut sakKitsisigiamik isumangit Kaujisallugit tuKusimajuit, piusigisimajangit inop tuKusimajop imminiannimut ammallu Kanuk tuKusimammangât kamagijauKattavut apitsotitigut ilannânginnik ilanginnilu Kimiggudlugit atuinnaujut ânniasiuuttaugutigigiKattasimajangit. Kaujisanniusimajut takutitsivut 90 percentingit inuit tuKusimajut imminiannimut uKumaitsasimajut isumamigut.³³ AtuttauluaKattajut Kaujijausimajut isumaKatsiangilingaKattajut, niukKataulukasonut piungilijaumajut, isumailingaKattajut, inosimmigullu isumaKatsiagatik.

Ulugianattulaget imminiagamut adjigengitugit kamagillugit isumangit inositsiagittonimmi Kaujisallugit.³⁴ Puttunippâk ulugianattuk imminiannimmi uKumaitsanik ammalu Isumakkt KanimmasittâKattajut pigianingani Kaujijaugamik Kanimmasingit.³⁵ Inuit uKumaitsaKattajut imialunut, imminiagamut ulugianattumeKattavut puttusigiadlutik senait jâret Kângimmata atulukakKâdlugu.³⁶ Unuttunik tukiKavut tamakkua, ilauliaKidlutik isumangit asiangudlutik ilautillugit isumanginnut uKumailutaulidlutik, piungilutaulidlutik Kanuilingausinginnut, inosiKatsiagunnaidlutik ammalu inosinginnik akuninut Kanimmasittâdlugit inosinginni.

Kaujisannimik ikajutsijet Kaujisimavut akungani Inuit nunalinginni. Nunavut Imminiannimik Kaujisasimajut Kaujisimajut anginitsamik kititalet ammalu Kosagaittut, inosillutuit, atulukattausonik atulukaKattajut, ammalu aulausingit Kosagainnimillu (ilauttisigajattut isumallunimmik) Inuit tuKusimajut imminiannimut akungani 2003 ammalu 2006, kamagidlugit inuit adjigalangit sunauningit jâringillu tuKusimangitunit imminiannimut.³⁷ Tamanna Kaujisanniusimajuk takutitsivuk piusiusimajunik silatsuami Kaujijausimajunik, takutitsiKujidlutik KaujigiaKannitinnik ammalu âkKisuttaulutik isumallutoKattajut ilonnâgut atugatsautillugit imminiattailigiamut iluani Inuit nunalinginni.

Tânnasainak Kaujisanniusimajuk Kaujisimajuk pimmagiunegik adjigengitok maggok katingajek, ilautillugit kititaisumaningit adjigenginingit (taikkua tuKusimajut imminiannimut katititaisumangitugit, puttunitsait suliatasakangitunit, ilinniasiasimangituillu) ammalu piusiKasimajut sugusiudlutik uKumaitsanimmik, ilautillugu sugusiudlutik uivisâlukattausimajut, kamagillugit asingit imminiadlutik tuKusimajut. Tamanna takutitsisiammagikKuk Isumakkt Kanimmasik pimmagittumik ulugianattoninganik pitjutauilluni imminiagamut, ammalu imminiannik unuttunut uKautauvuk ammalu ilauttisidluni asinginnik pivalliajunik ammalu inunni ulugianattunik atuttausonik uKâlautiKavuk pigianingani allasimajuni tagvani allaKutimmi.

Pitjutigillugit puttunippât inuit tuKusimajut imminiannimut isumangit piujosimangitugit, ilonnatik imminiattailitsijet pannaigutet uKatsiamagikKut pittailitsinimmut ammalu mamisattaalutik isumangit inositsiagittotitsigasuannimi. Sulivuk imminiattailitsinik ammalu mamisattaunik Isumakkt inositsiagitogiamik ikilliumititsigajattut ammalu pimmagiullutik Kaujimagamut ikittuit inuit Kanimmasilet isumamigut tuKuKattavut imminiannimut. Ammalugiallak, tukisiangilagut piusiujuunik Isumakkt uKumailutauKattajunik ilingagajattut unutsiKattaningit ulugianattut imminiagamut. Adjigigalagajattanga sunauninginnut ammalu sulijunut ilingajut Isumakkt inositsiagittogiamut uKumailutauKattajut imminiannimullu; ubvalu ikpiniaguset piungilutaujut kajusijumik unutsiKattavut imminiagamut ulugianattunut; ubvalu ikajuttausiangimut, ilingagajattuk ulugianattumegajanningit imminiagamut.³⁸

Piunitsamik tukisiagamut tamakkuninga akKutiujunik atullugit sivunittini Kaujisannisait pitaKagajakKut atuttaugatsanik pilukâttailiutunik atuttaugatsanik uKilliumiutaugajattunik imminiannimut. Ullumi KaujimausituKait pimmagittumik pikKujivut, angijummagimmik attutauniuKattajut imminiannimut kititangit, ânniasiuttauKattalutik isumangit isumallutuit ilautillugit kamagamut uKautillugit inulimât, kenaujaliugiamut ammalu ilikkuset atuttauKattajut inogiamut isumangitigut piujotsiangituit inulimâni.

4.6. Pimmagittumik UKumait-sanik Imminiagamullu Ulugianattut

Kujanâtuinnalunnagit pitsatujumik ilingajut imminiannimut ammalu Isumakkut uKumailutaujut, pitaKavuk hontagiallatânik asinginnik atuttausonik ilingajunik imminiannimut ulugianattunik.³⁹ UKumaittumagiuvuk uKagamik nallingit inuit, allât sânginni unuttuit ulugianattuit atuttausot uKautaujut Kulâni, nigijugijauniammangâta, ottotauniammangâta, ubvalu tuKotauniammangâta imminiannimut. Attutauniusimajut sakKiKattajut tuKujuKammatt pimmagiuvut. Tamakkua ilauttisigajattut mânaKamik uKumailutausimajuni, sollu asiujiguni aippaminik ubvalu suliataminik, asinginnilu atuttausonik, sollu atuliaKillutuk tuKunnatunik, allât Kukiutunik.

Ilaukataunik piungitunik inosimmi pitjtauKattavut ilingajut inosuttunut imminik ânnigiamik imminiallutillu.⁴⁰ Ilagiallugu, immigojut namminik ânniKattajut Kaujitsiutinga kitsanattoluak inosinni piusini taikkunangat isumaKasimajunit imminiagamik ubvalu imminik ânnigiamik pisimangikaluallutik.⁴¹ Ilagenut uKumaijigauKattajut inosuttugugamik (sollu inuKangitumi; ilauKataunginik inummaginnut, ilaminut, ubvalu pitsatunilinnut; ammalu tujumminik imminik isumagijauKattavut imminiagamik inosuttugugaigamik ubvalu pigianingani inummagiugiasigamik.⁴² Ilinniavini Kaujisattausimajut takutitsisimavut ilingajunik akungani kappiasâttauKattajut imminillu pigumani aldlutik ânnilutik inosuttuit tamaita annait angutellu.⁴³

Immakâ asingit adjigengituit ulugianattumeKattavut adjigengitunik akKutiKagamut. Atautsik akKutik akunimogajattuk, piguvallianik uKumait-sanikkut, nukKangagunnanginik ammalu ilaget uKumait-saningit; asia akKutaugajattuk ilauttisivuk Isumakkut uKumait-sanik; pingajua ilauttisitillugu ulugianattunik ilingajunik inosimmi ulugianattunik ammalu asiujisimanik inummik ulugianattumettisinialidluni.⁴⁴ Piusiujut takutsait ilingajut Isumakkut inositsiagittogiamut ubvalu piguvallianik uKumait-sanikkut, sollu tammagunnangitogiamut, Isumakkut, Kosagainnik, Kanuttogunnanginik, piungilititsigajattuk kinamik pisongugiamut ubvalu sungiutilluni inosimmi uKumaittunik ubvalu asiangusonik.⁴⁵ Atunit piusimini ubvalu akKutimini, uKumaittut ubvalu asiujinik, maggovok tuKotaugunnatok, pitsatujummagimmik imminiagamianialilluni.

Imminiattailigiamut pannaigutet pitaKattisigiaKavut ulinnaitaugajattunik ulugianattumejunut uKumaittumeKâtillugit, kajusijumik ikajutsitaullutik uKumait-sajut. UKumait-sajuKappat, atuinnaulutik uKumait-sajunik ikajotet, sollu fonnitigut ikajuttauvik, ikilliumititsigajattut tuKugumajunik imminiallutik.⁴⁶ Nutât atuttausongugajattut imminiattailigiamut pitâgijausot inulimânit ammalu asingitigut atuttausotigut, atuttausot pitsatusittâgiallugit inunnik ikajutsiutet, ulinnailugillu ilauKataullutillu taikkununga angijummagimmik ulugianattumejunut imminiagamik.⁴⁷ Aulatautsialutik atuttausot imminiagutaullutik, sollu Kukiutet, piulimatsialugit tuKunnatuit, ammalu matusimallugit akKutiugunnatut, ikilliumiutausimavut imminiagamut.⁴⁸

4.7. Paitsigutet Atuttausot

Inuit uKumaitsaKattajut inosimmini piusiKaKattavut adjigengitunik kamagidlugit Kanuk piusingit ammalu ikajutsitauKattaningit ikajuttaudlutillu ilaminut nunalinnulu. Piungituit sakKiKattajut ammalu pivallianingit isumak inositsiagittogianga uKumailutauKattajut atuttaungitogunnangilat. Allât, unuttuit uKumaitsaKattavut ammalu akuninut taimailinganialidlutik. Ukua uKâlautaujut paitsigutet atuttausot ikajutsigunnatut piujumik inunnik uKumaitsaKattajunik ammalu uKumaittunik uKumaigijanginni inosinginni.

Ilumiutanginni imminiattailitsigiamut NunaKakKâsimajuni kititanginni, uKautausimajut pimmagiuningit paitsigutet atuttausot ammalu piusiumititsigiamut. Inosimmi piusiumititsigiamut ilingavuk uppinginnut inosuttuit "pigunnatut imminik akKutittâlutik piujumiik inosimmini,"⁴⁹ ammalu piggagasuaKattavut pitsatunittâgiamik kamaluallutillu inosuttuit pitsatunitsamik.⁵⁰ Tamanna piusiumigumajuk ilingavuk unuttunik atuttaugajattunik NISPS-imi, ilautillugit ilonnangit ammalu katillugit atuttaugunnatut tukisiagiamut imminiattailinik Kanutuinnak pijausok immigojunut ilautillugit nunaliujut, ilikKuset, ammalu piuset atuttaugunnatut. Taimaigaluattilugu inosik piusiuminiappat — kamagijaugutet imminiattailigiamut maligatsaKavut ilumiutani isumak inositsiagittongitsanganut ammalu asingit uKumaittunik ikajuttaugutet pitsatunittâgisot ammalu piggagasuanniKatsiangitunut.

Paitsigutet atuttausot tamâgiugunnatok ilonnâgut ammalu sunait imminianimmud; ikajutsigunnatut ilonnâgut inojunik ammalu ikilliumillugit kinatuinnak ilaugianginnut imminik pigasuagiamut ubvalu imminiagumasongugiamut. Tukisiattausok paitsigutet atuttausot paitsigutaullutik imminiagiamut (takugit **Nalunaikkutak 7:** *Paitsigutet atuttausot uKilliumititsisonguvut imminiagiamut ulugianattunik*).⁵¹

Paitsigutet atuttausot immigottumut tigumiattaugunnaKut, ilagenut ubvalu nunalinnut. Unuttut papvi-sâgutauKattajut piusiumititsigiasuagutet paitsigutunik atuttausonik ammalu pivallianik piggagasualluni "kajusigiamik" piusiuujuk, tukiKavuk aulatauKattavut pigiannimik inosinginnik immigojuit, tâvatuak paitsigutauKattajut inummagiulinnuninginnut. Ottotigillugu ilauKataunik pitsatunittâgisonguvuk ilisimajau-gialinnik inunnut inosuttunik sugusilinnut, ikilliuminiattillugit suguset pillitailiKullugit, ikinnisaunialittillugit suguset ulugianattumejut imminianitsanginnut siagugiak inosinginni. Paitsigutet pitaKattisivut kamasongu-nitsangit angajukKât ikajutsinialluni ilonnâgut inosimmik, ammalu ikilliumititsidluni ulugianattunik siagolippat imminiagiamut.

Tamakkua Kaujijausimajut kajusimagiamut atuttaugasujut pigiasilitainnagaluattillugit sakKilutik, pimma-giujut, malittausongudlutik ilauKataunet uKâlatsiajut paitsigutitsaKattisinimmik, sakKititsilutik piggaga-suannimik, ikajutsilutik tukilimmik ikilliumiKullugit immigojuit ammalu nunalinnii ulugianattuit imminia-giamut.⁵²

Pimmaget paitsigutet atuttausot immigojuni pitsatujummagiuvut ilaget ammalu ikajutsinik; sulitsiajumik ilauKatiget pannaigutini; imminik pisongugiak ammalu imminik sulijutsanik; inotsiagak ammalu ilinniavinik pijagetsialutik.⁵³ Tamakkua unuttut paitsigutet atuttausot ilingavut piggagasuannimut ammalu kama-songugiamut allât pigullutik uKumaittunit. Inositsiagittunik inosimmi ilauttisivut iKailisaKattanimmik, niKitsiat, sinitsiaKattanik paitsigunnaKuk kitsautaujunik.⁵⁴ Uppiguset sakKititsigunnaKut Kanuttonimmik ammalu tukiujumik, uppiguset ammalu uppitut nunaliujuit ikajutsiKattangikaluaattillugit inunnik isumangi-tigut Kanimmasilinnik, tamanna sakKititsigunnaKuk kangusautinik ammalu adjigengitunik ikajutsiutunik.⁵⁵ Ilageni, pitsatujumik atausiunik ammalu ikajutsinik paitsigutavut. Nunaliujuni, pitsatujumik ikajuttigellutik atausiullutik ammalu ikajutsilugit inosuttuit ilauKataunitsangit tukisiagiamut paitsigutinnik atuttausonik.⁵⁶

Nalunaikkutak 7: Paitsigutet atuttausot uKilliumititsisonguvut imminiagamut ulugianattunik

Paitsigutet atuttausot uKilliumititsigiamut imminiagamut ulugianattunik

Paitsigutet atuttausot atuttauKatigevut sakKijâdlutillu immigojuni, ilageni nunalinnilu.

SakKitsilutik inuit kenaujaliugutitsanginnik uKilliumititsigajattut unuttunik uKumailutauKattajunik ammalu pitaKattilugit paitsiutaugajattunik imminiattailinimmut ulugianattunik ilonnaini nunalinni.

Piunippânik pivalliautaugutunik suguset pilukattauKunagit, niKitsanik uKautausonillu avatinik pitsatunippaugajakKut atuttaugunnałut imminiattailigiamut ulugianattunit. Paitsigutet atuttaugunnałut pilukâttailigiamut suguset piguniallutik inummagillutik.

Paigijaugutet atuttausot Ulugianattut nungutitsigunnangikaluattigit ulugianattunik, piggagasuattisigunnałut kamagiamut ammalu allât pigullutik uKumaittunit.

Unuttut paitsigutet atuttausot takutitsigunnaKut ikilliumititsisonguningit imminiagamik ulugianattunik. Ikajutsitaullutik inunnut ammalu piujumik kamaKatigellutik ilisimajaujunik paitsigutiusonguvut atuttausot allatautsiasimajut ikajotet. Ottotigillugu, Kaujisannimi Kaujijausimajut ilangit inuit Kaujitsitillugit katsu-ngainimmik, kinamik uKâlaKatiKasot uKumaigijaminik, agvangit ottusimajut imminiagasuagamik sivungani jâriusimajuni, adjigettilugit inuit Kaujitsisimangitut katsungaisot.⁵⁷

Unuttuit Kaujisanniusimajut kamagillugit inummagigulittut ammalu inosuttuit imminiagasuaKattasimajut asimunik piusiKasimajut adjigalanginnik uKumaittunik tâvatuak imminiagasuasimangitut isumatsasiuguti-Kasimavut ikinnisanik piusunik kamagasuagamut uKumaigijaminik ammalu Kaujitsisimavut atusimanminik ikinnisanik ikajuttaugutunik Kaut tamât inosimmi.⁵⁸ Tâkkua Kaujisanniusimajut isumaKajaut pitsatunitsamik ilagennilet ammalu ikajutsiKatigedlutik inuit avatinginni inovut uKâlautiKasimajut uKumaigijaminik, ilinniatitsidlutillu atuttaugunnatunik Kaujimajaugialinnik ilisimallugit inosuttunut jârilinnut, atuttaumagigajakKut pimmagiullutik atugiangit imminiattailigiamut.

Uppivugut pitsatujumik tungavet atullugit sittutitsigajattut Inuit KaujimajatuKanginnik atuniallugit ikilliumititsigiamut ulugianattunik, ilagiallugu sakKijânginnaniattunik ammalu piguttigasuallugit atugatsait paitsigutaugunnatut ilonnainut ilauKataujunut Inuit inuKutinginni, ammalu taikkununga uKumaitsajunut. Una paitsigutik ikajutsiutik atuttaugunnaniakKuk Inunnut pivalliaKullugit inosittini piggasuannimillu.

Ulugianattut paitsigutellu atuttausot atuvalligunnangitut inuit Kaningitageppata, tâvatuak ilutsitâtitsisok inop akKutinganik inosingani. Tamakkua taijaujut katitsusimajut ubvalu akKutivut atuvallijut.⁵⁹ Ottotigillugu, pigianningani inosimmi ikajutsilugit niKitsatigut ilaget akKutiusonguvuk kajusijumik pivallianik pitsatunimmik piggasuannimillu. Ilonnâgut, tagvainak ilisimanik uKumaittunik, sollu atulukattauKattajunik ubvalu asiujisimanik, atuttausonguvut katillugit ulugianattuit. Âhammagik, immigojuut inoset maliKattangilat ajunnangitunik itjagatsanik — inop akKutinga nukKasonguvuk ammalu uKumaitsanialilluni ulugianattunik paitsigutinillu atuttausonik. Ilonnasianginnik ulugianattunik atuttausonik atugaluaguni tukiKangilak inuk inosimminik kipisinianninga imminiannimut.

5. Sivullipautijaugialet Ikiliiumititsigiamut ImminiaKattajunik Akungani Inuit

ITK allasimajuk sâksinik sivullipautijaugialinnik kamagillugit ammalu pivalliutaugajattunik malillugit avittusimajuni ammalu nunalinni imminiattailiKullugit iluani Inuit Nunangat. **Nalunaikkuttak 8** (*Kanuk NISPS ikajutsigajammangât ikiliiumititsigiamut imminiannimut ulugianattunik*) takutitsivuk Kanuk NISPS sivulliuti-gumajangit kamaniammangâta ulugianattunik atuttausonik imminiannimut uKumaitshaluaninginni inop inosingani. Sâkset sivullipautijaugumajut ukua:

- 1. SAKKITITSILUNI INUIT ADJIGETTITAUNITSANGINNIK:** kamagillugit inuit pitjutigijangit inositsiagittogasuannimi ammalu inosinginni, ilautillugu pigianningani sugusik pivalliagasuanniga; ilikKuset uKausellu; inoguset; kenaujaliugutet siammatitauningit; illusait pilukâttailiutet paitsigutellu; ilinnianik; niKitsaKattitaunik; atuinnauningit inositsiagittotitsigasuannimut ikajuttaugutet; isumait KanuittailiKullugit; ammalu avatet.
- 2. SAKKITITSILUNI ILIKKuset KAJUSIMATTITAUNITSANGINNIK:** ikajutsilugu pivallianet sakkijângin-naniattulu atuttaugunnatut ilingajut Inunnut nunanginni, ilikKusini, ammalu uKuset atuttaulutik saipatsainimmut. KimigguKattalugit atuttaujut ikajutsinitsangit Inuit KaujimajatuKangit. PitaKattilugit uKumaittuit KaujjaugiaKaningit paigijauullutik ammalu ilikKusitigut pilukâttautailinik inositsiagittogiamut, Inuit ikajuttaugutingit, idluatsavitigut, ilinnianik, ammalu maligatsatigut.
- 3. NIKITSAKATTISIALUGIT INOSITSIAGITTONITSANGIT INUIT SUGUSET:** Ikajutsilugit inositsiagittogiamut aulaset, Isumakkut, ammalu isumangit pivallianingit suguset ilonnanngitigut pusiujuttitit pigutsatillugit ikajutsilugit ilaget sakKitsiniammata piujunik, pilukâttaunangitunik iniujunik pigugasuanningit suguset. Suliagillugit pilukâttauKunnagit suguset KujanâttauKunnagillu. Ikajutsilugit suliaKautet ammalu atuttaugasujut angijuguvalliaKullugu piggagasuannik ammalu ilisimagialingit suguset inosuttuulu. Ikiliiumitillugit kititangit suguset paigijauvimmejut ammalu asiujittailitillugit ilikKusinik kamagitsialugit pitsatujuttigut pusiujuttigut ilingajut Inunnut sugusinut iniminettillugit Inuit angigganginni nunalinnilu.
- 4. KAMAGITSIALUGIT PITAKATTILUGIT ADJIGENGITUNIK ISUMANGIT KANUITTAILIKULLUGIT IKAJUT- TAUGUTINGINNIK INUIT:** Isumakkut uKumaitsanik ammalu Isumakkut Kanimanik, ilautillugu kitsanik ammalu atulukattausonik atulukaKattanik, sakKitsitsisok ulugianattunik imminiagiamut, uKumaitsanattunik ubvalu asiujinimmik ilingavut imminiagasuagiamik. PitaKagiaKavugut unuttunik ilikkusinut ilingajunik Isumakkut Kanuittailigiamut ikajuttaugutinik nunalinni ulinnaisigiamut ammalu malillugit ulugianattumejut imminiagiamik ammalu taikkua imminiagasuaKattasimajut.
- 5. SAIPATSALUGIT SITTUTITAUSIMANGITUT UKUMAITSAUTET KITSAUTELLU:** kamagillugit sittuti-tausimangit uKumaitsautes kitsautellu, ammalu attutauniusimajut siagunit uKumaitsautes ilingajut inuttâgiasilitainnatillugit ammalu tuavittumik inuit asiainguvallianingit, atullutik ilikKusinut ilingajunik suliatsatigut ammalu atuttaugunnatunik. Tamanna ilauttisivuk kitsanimmut ilingajunik asiujisimanimmut imminiannimut, nunalinni ammalu immigojuni.
- 6. AULATJALUGIT INUIT KAUJIMAJTUKANGIT PIGGAGASUAGIAMUT AMMALU IMMINIATTAIALITITSINIK:** Piusiumitillugit piunippât ammalu piujut atuttaugajattut imminiattailititsigiamut Inunnik ammalu Inuit atuKatigegatsangit pannaigutet, suliatsait ammalu atuttaugunnatut ikajullugit suguset pivallianinginni atugasuanninginni ilisimagialinginnik, piggagasuannimik, saipatsainimmik, ammalu Kanuittailinimmik. Ikajutsilugit Inuit KaujimajatuKangit Kimiggunikkut sakKittausimajunik ammalu atuttaugajttunik. SakKitsitsilutik Inuit-sivukkatanitsangit Kaujsigiamut katimauitsanik ilingajunik KaujimajaujutuKanut sakKittausimangitunut imminiattailigiamut Kanuittailigiamullu.

Nalunaikkuttak 8: Kanuk NISPS ikajutsigajammangât ikilliumititsigiamut imminiannimut ulugianattunik

Kanuk NISPS pitsiatitsigajammangât uKilliumititsigiamut imminiattailigiamut ulugianattunik

NISPS tugâgutingit pitsiatitsigiamut allataumajut pittailitsigiamut immigojunik ammalu nunalinni imminiattailigiamut ulugianattunik

0-nik jârilet

AngajukKât ilangiusimavut sivullipaullutik inosimajut Inuit inoligamik nunalijuni.

3.3 NukKatitsisimavuk nottitsigiamut ilagengujunik uKumaitsajunik atudlutik angajukKât piusinginnik ammalu atuttaugatsanik.

5.1 UKautiKavuk ullumiullutuk ammalu ingiggainatunik attutauniuKattajunik siaguninit ammalu ilonnaini uKumailutaujuni.

9-nik wogilet

Anânak niKitsaKatsiagunnaunginami nutagatsaKadluni; iniKadluni ninniugautijuni illumi tamanna uKumailutausimajuk.

1.1 IlauKatauvuk imminiannimut ammalu isumakktu Kanuittailigiamut tikillugu inuit pitjutigisimajangit inositsiagittogasuannimut.

1.2 UKautiKavuk pitjtauKattajunik imminiannimik sakKititsiKattavut inuit kenaujaliugutinginni.

3-nik jârilet

Atâtak imigainnatillugu ammalu pannanaitausimainnarluni pinniasimanimminut anânaumajuk.

3.2 Ikajutsiutinga angajukKât sakKititsigiamut pilukâttailiutinik sugusinut, angiggaujuillu pilukâttailiviunitsangit.

3.4 Pisiमितitsiutik piggasuannimik pigiangninginni suguset pivallianinginni atuttaugatsait.

5-nik jârilet

KunujunniatauKattasimajut ilaminut illumiuKatiminut; pilukâttailigunnangitolaungilak ammalu kinamut uKaKattagani.

3.1 Pilukâttailitsivuk suguset KujanâttauKunnagit piungitullitautailiKullugit.

3.7 Ulinnaisivuk ulugianattumejunik sugusinik ilinnianimmini, inositsiagittogasuannimi ammalu inuit ikajuttaugutinginnik, ilauKataullutillu uKaKattajunut namut aigiaKammangâta kamagjajugiamut ammalu kamagjajugiamut ikajuttaugutinik.

15-nik jârilet

Ilannâgijaujuk ammalu tallimait ilinniaKatiget tuKusimalauttut imminiannimut; ilinniavimmi nukKainadlutik atunialidlutik atulukattauKattajunik uKumaitsatailigiamut.

4.1 kamatsiagutauvuk atuttausok Inuit sunanik atugatsanginnik isumakktu inositsiagittogasuannimut ikajuttaugutinillu.

5.3 PitaKattisivuk Inuit sunanik atugatsanginnik saipatsautinik asiujisimanimmu ilaminik, ammalu immiattailigiamut.

18-nik jârilet

Ilannâgijaujuk ammalu tallimait ilinniaKatiget tuKusimalauttut imminiannimut; ilinniavimmi nukKainadlutik atunialidlutik atulukattauKattajunik uKumaitsatailigiamut.

5.4 Kaujisanniusimajuk papvisâttailigutauvuk uKilliumititsigiamut pisiuKattajunik imminiannimut ilingajunik takuKattasimajunik imminiasimajunik.

6.2 Pisiमितillugit anginitsamik inuit KaujimakKulugit pitjutigillugu iminiannik inuit inigjanginni ammalu uKilliumiKullugit kangusautiujut.

Sivullipautijaugialik 1: SakKititsilutik Inuit kenaujaliugutitsanginnik

Tukisinatsiatumik KaujjjuKasimaninga silatsuami inuit uKumailutagijanginnik, sollu iniKannik ajutsajuni ammalu niKitsaKatsianginik, ilingajuk puttunitsamik kititanut imminiagamik. Pitsianingit inuit kenaujaliugiamut imminiattailitsiKattavut; ammalu anginitsauvuk tugâgutik piusiumititsiniattuk unuttunik asinginnik inosimmini.

Imminiannik piunginippauvuk uKausini ununnisani inunni ammalu inositsiagittotitsigiamut uKumailutani sakKijâjut allasimajuni inuit kenaujaliugutinginni. Tagvona NISPS, ITK ilautitsiniakKuk imminiannimik asinginnilu uKumailutaujunik Isumakkut Kanuittailigiamik ilingajut anginitsanut uKautaujunut inositsiagittogiamut kenaujaliugutinullu. UKautiginiattavut pitjutaujuit imminiannimik sakKititsilutik inuit kenaujaliugutitsanginnik.

ITK-kut Silatsualimâmi Inuit katimajingit Inositsiagittotitsigasuannimi ikajutsisimalikKut tagvani iluani Inuit Nunangat ulinnaisidlutik inuit uKumailutanginnik Inuit Inositsiagittogasuanninginni, sollu niKitsait, illuit, amma Isumakkut Kanuittailigiamut, ammalu piusiuajuni ilauKataugiamut anginitsanut pitjutaujunut inuit kenaujaliugutinginnut ammalu uKumaigijajununut. NISPS pivallianiattuk tamatsumani suliamsami ikajutsiluni atuttaugatsanik pitjutigillugit inuit ammalu inositsiagittogasuannimut ilauKataungituit, atuKatigellutik Kaujigatsanik ilonnaini Inuit avittusimjunginni pitjutigillugit ilauKatigennik inuit kenaujaliugutinginni ammalu imminiannimut, ikajutsilugillu Inuit-sivukkatagiamut Kaujisannet sakKijângitunik KaujimajaugisituKani pitjutigillugit inuit kenaujaliugutitsangit ammalu imminiattailiKullugit.

Ailfait inuit pitjutingit iluani Inuit inositsiagittotitsiganginni (**Nalunaikkutak 5: Inuit pitjutingit iluani Inuit inositsiagittogiamut**) ulinnaitausimajut inuKutittinut: Kanuilingausingit pigianningani suguset pivallianinginni; ilikKuset ammalu uKauset; inoguset; kenaujaliugutet siammatitauningit; illuit; pilukattaugekketet paitsigutellu; ilinnianik; niKitsaKattitaunik; atuinnauningit inositsiagittotitaugiamut ikajuttaugutet; Isumakkut Kanuittailinik; ammalu avatet.

Tugâgutet

- 1.1. Ilillugit imminiannik asingillu uKumailutait Isumakkut Kanuittailigiamut pitjutaujunut inositsiagittogiamut.
- 1.2. UKautigillugit pitjutauleajut imminiannimut sakKititsilutik inuit atugatsanginnik.

ITK pigialingit

- SuliaKaKatigillugu prâvinsi, nunalet ammalu federal kavamanga kamagiamut inuit uKumailutanginnik inositsiagittotitsigasuannimut piusiumititsigiamik Inuit inosinginnik ammalu ikilliumitillugit imminiannet.
- Tigumiallugit Kaujimattisietet ammalu KaujimajajutuKait atuKatigennikut akungani Inuit avittusimajut ilingajut inuit kenaujaliugutinginnut, ilinnialutillu pitsiasimanimmunit.
- kamagillugit attutauniusimajut piusiumititsisimanimmunit inuit uKumailutanginnik inositsiagittotitsigasuannimi imminiaKattatuni kititangit, atullugit Inuit-sivukkatattet Kaujisanningit.

Sivullipautijaugialik 2: SakKititsilutik IlikKuset kajusimattitaunitsanginnik

Pitsatunimmik ammalu atutsiatumik uKausittini ilikKusinillu tungavinganik Inuit inositsiagittogiamut ammalu Kanuittailigiamut, ammalu unutsivallianingit inosuttuit atugunnaKattangitanginnik taimaittuni pitsatuniujuni. Taitsumanitsainak, Inuit âkKisigiaKaKattasimavut uKausittinik ilikKusittinillu pitsianiagutik ilinniavini ubvalu atugunnalutik taimaittunik ammalu atullugit tungaviujut ikajuttaugutet, sollu saipat-sataunik ubvalu Isumakkut kamagijaunik. Inuit takutsaulippata malunnautingit imminiagiamut piusinginni uKumaitisalippata ubvalu ikajutsijaugiaKalippata, pigunnauset pitsiagiamut ikajotet ammalu ikKagijaullutik ilikKusitigut KanuikKunagit atummagikKuk imminiattailititsigiamut. Inuit atugiaKavut illinattunik siagunitattatinik, ammalu ikajuttaugutunik atutsiajunik piusiumitiKullugit uKausivut ammalu kinaugusivut, ikajugiamut sakKititsiluta inuit atugatsanginnik, pivallialugu inositsiagittunik ammalu Kanuittailinik, ammalu imminiattailititsiluta.

Atullugu NISPS, ITK suliaKaKatiKaniattuk Inunnik avittusimajuni ilaukKulugit Inuit inosuttuit Inuit uKausinginni, ilikKuset, ammalu siagunitait. NISPS ilitatsigaluattilugu pimmagiuninga imminiattailititsigiamut atullutik unuttunik pannaigutunik kamagiamut immigojunik ammalu nunalinni atuttausonik, pitsatuniujunik ammalu kajusimattilugit ilikKuset pimmagiujut sivullipautigiangit âkKitausimajut atudlugu piusigigasujavut. IkajutsiKattaniakKugut avittusimajunik atausingutillugit Inuit ilikKusingit uKausingillu ilillugit Isumakkut inositsiagittogiamut ikajuttaugutinginnut ammalu sivukkatattinut Kaujisannimi ilingaluajunik Inuit isumangitigut inositsiagittogiamut atugatsanginni.

Tugâgutet

- 2.1. Ilauttilugit Inuit inosuttuit Inuit uKausinginni, ilikkuset, ammalu siagunitatigut.
- 2.2. Tigumiallugit inuit ilauKataugutingit nunalinni ammalu ilonnaini kinguvâgejuni.
- 2.3. Atausingutillugit Inuit ilikKusingit uKausingillu ilillugit Isumakkut inositsiagittogiamut atuttaugatsani.
- 2.4. Kaujisallugit piunippaugajattut atuttaugajattut ilingaluajut Inunnut ilauKataunitsangit, ilauttitaullugit attuiniuKattajut imminiattailititsigiamut.

ITK pigialingit

- Ikajutsilugit nunalet ammalu avittusimajut atunitsangit ilikKusitigut pivallianiujunik ilinnianimmulu iluani allatausimajut imminiattailititsigiamut.
- SakKititsilutik ilingaluajunik Inunnut atuttaugatsanik ilikKusitigut pilukattailigiamut ammalu uKumaitisajunik Kaujimattisiutet paigijaugutet.
- kamagitsialugit inositsiagittotitsigasuannimut, ilinnianimmut, inuit ikajuttaugutingit, maligatsailu uKumaitisajut KaujimakKulugit ammalu ilikKusitigut KanuittailiKullugit.
- SuliaKallutik uKilliumiKullugit nagguniuKattajut ilingajut Isumakkut Kanimmasinut ammalu imminiannimut.

Sivullipautijaugialik 3: NiKitsaKattitaunitsangit InositsiagittoKullugit Inuit Suguset

IlauKataunik pilukattauKunnagit inosingillu suguset pimmagiuvuk ammalu akitigut ilauKataugiaKavut inunni âkKitausok, suguset KanuittailiKullugit ilingavut akuninut inositsiagittotitsigiamut, ilinnianik, ammalu kenaujatigut makitattitaunik. IlauKataunik pilukattauKunagit KanuittailiKullugillu suguset pimmagittumik attuiniusonguvuk imminiattailitsigiamut. Suguset pigutsasimajut pukukâttaunangitumi, niKiKatsiadlutik ammalu Kanuingitunik avatiujuni tungaviKaKattavut inositsiaginnimik akuninut pigusongudlutik ammalu pivallialutik ammalu inosiKatsianiattut, Kuviasullutik ikilliumitillugit imminiannimut ulugianattut. NiKiKattisiagialivut inositsiagittogiamut Inuit suguset kamagitsialugit takutsaujuut ilingajut sunatuinnanut suguset uKumaigijanginnut ammalu ulugianattunit imminiagiamut ammalu maligatsanik malillutik, suliansanik ammalu ikajuttaugutinik ilingajunik sugusinut ammalu ilagenut.

Atullugu NISPS, ITK suliaKaKatiKaniattuk Inuit avittusimajunginnik kamagitsialugit suguset ilagellu pilukat-tauKunnagit, ikilliumiKullugit ilaget uKumaitsaningit. Tamanna kamaginiattavut ikajutsilugit atuttaugunnatut ammalu ilauKataunet pitsatunnittâgisot ilagenik, piluattumik ilaget piggagasuajuit ubvalu pigunnasiangituit. PiusiumititsiniakKugut akuninut piggagasuajunik Inunni ilisimagialinginnilu ikajutsigiangit inositsiagit-togiamut ammalu isumangitigut pivalliaKullugit, kamalualluta pigianninginni sugusiugiasijut pivalliagutil-lugit ikajuttaugutet. PitaKattisiniakKugut ikajuttaugutinik avittusimajuni ulinnailugit suguset ulugianat-tumejut ilinniatillugillu inosuttuit tamâginnik inositsiagittogiamut ilagellutik. Ammalu ilitatsigivugut piguvallianik pimmagiuninganik inuit Kaujimattitaunitsangit tamâgik ulugianattomanik sugusinut inosut-tunullu (sollu, takunnainallutik uKumaittunik tukunginnik imminianniup) ammalu pivitsaugajattuk pivallianitsangit inuit inositsiagitonitsanginnik sâlaKagiamut.

ITK suliansangit piguvallianinginnut ilauttisivut Kaujisagamik attutauniuKattajunik Inuit suguset pivitsaginnik ilonnâni Inuit Nunangat. IlagiaKattaniattavut tamanna suliak atuKatigelluta Kaujimausittinik avittusimajuni pitjutigillugit atuttauKattajut akungani suguset pilliKattaningit ammalu ulugianattunik imminiannimut, ammalu ikajutsilugit pilukattaunangitunik initsaujunik ammalu atugatsanginnik sugusiugiasitainnalutik ilinniagatsanginnik. Ammalu ikajutsiKattaniagivugut katitsutaumajunik piusiujunik suguset paigijaugutit-sanginnik kamautiuluagajattunik pigumajanginnik suguset paigijaullutik, ilautillugit ikajutsiutet piusiumik-Kulugu sugusik paigijaunitsanganut ammalu tigumiallugit piusiujut, iliukKailutalu ikajutsiutitsanik unutsiKullugit pitsianiusimajut tigumiagiamut sugusinik iluani Inuit ilaget ammalu nunalet.

Tugâgutet

- 3.1. Suguset Pillititauttailillugit.
- 3.2. Ikajutsilugit angajukKât sakKititsigiamut initsanginnik suguset pilukataunnangitunik, ammalu angigganik pinniaviungitunik.
- 3.3. UKilliumiKullugit ilonnaini uKumaitsanet atullugu angajukKânik ilinniatitsigutet atugatsailu.
- 3.4. Piusiumitillugit piggasuannikut pigianningani sugusiugiasitainnatillugit pivalliaatuningit suliatatigut.
- 3.5. Ilinniatitsinik ilisimajaugialinnik ikajutsigiamut inulimât-isumangit pivallianinginni ilinniavini.
- 3.6. Ilinniatillugit inosuttut pitjutigillugit inositsiagittogiamik ilageKatigennet ammalu ilinniatillugit attutauniusonik ilaget pinniagutiKattaninginni.
- 3.7. Kaujisallugit piusingit inulimât Kaujimmattisiutingit imminiattailititsigiamut, ilautillugit pivitsaugajattut sakKititsigiamut suliaKaKatigennimik, ikajutsilugit ammalu piggasuallugit akungani Inuit inosuttut.
- 3.8. Ulinnailugit ulugianattut ilingajut sugusinut ilinnianinginni, inositsiagittogiamut ikajuttaugutet ammalu inuit ikajuttaugutingit, ilauttilugit upattauKujajunut upattaugialet ammalu kamagiKattalugit takujaugesimalippata.
- 3.9. ÂkKisuillutik Inuit-sivukkatattillugit Kaujisannimik kamagillugit ilauKatiget akungani suguset uKumaitsaKattasimajut ammalu siagolimmat imminiannik, ilautillugit ilauKataunnet piusiumigiamut ilingajut ikilliumiKullugit ulugianattut.

ITK pigialingit

- Ilinniatillugit pitjutigillugit pigianningani sugusiugiasitainnaninginni uKumaitsanik ammalu ulugianattut siagolimmat imminiagiamut.
- Kaujimmattillugit ammalu ikajutsijet pigiaKaningit paigillugit suguset Kanutuinnak piusiuuni suguset pilliKunnagit.
- Ikajutsilugit pilukattaunangittut initsait.
- Ikajutsilugit pigianningani sugusiugiasitainnaninginni ilinniagiasippata ammalu Inuit-piluattumik kindergartennimit grade 12-mimut ilinnianinginni.
- Ikajutsilugit atausiulingajumik piusiujumik suguset paigijaunitsangit pitaKattisiKattajut nunalinni ikajutsiKattajut ikajuttaugutinillu sugusinut ilagenullu iluani nunalinginni.
- Ikajutsilugit suguset paigijaunitsangit ikajuttaugutellu pigumajajut suguset sivullipautijaugiaKaningit pitaKattisigiamut tigumiattauret asitsagigajattangit pigumajaulippata, pitaKattillugit avatinik suguset paigijajut ilauKatauttilugit ilikKusinut nunalinnulu, ammalu pitaKattillugit ilonnainik ikajutsiutininik attutausagaisonut ilagenut puttusigiakKulugit pitsiaKattanet sugusinik tigumiagiamut ilaget katingatillugillu.

Sivullipautijaugialik 4: kamagitsialugit PitaKanitsangit Adjigengitunik Isumakkut Kanuittailigiamut Ikajuttaugutunik Inuit

Adjigengitunik Isumakkut Kanuittailigutet ikajuttaugutet pigumjaujut kamatsiagamut Inuit attutausimajut uKumait-sanimmu ulinnailugit ammalu pitaKattisillutik ikajutsigutunik pigumajaujunik ulugianattuit imminiannimut unutsiKâtinngit. Isumakkut uKumait-sanet ammalu Isumakkut Kanimmaset, ilautillugu kitsanik ammalu sungiutilukattausonik atulukaKattanik, ilagiagutet ulugianattunut imminiannimut, ammalu ulugianattut ubvalu asiujigiamut ilingajut imminiagasuagiamut. Adjigengitunik Isumakkut Kanuittailigiamut ikajuttaugutet allatausimajut imminiattailitsigiamut ilauttisijut ilonnâgut nukKangatitsiutet; tugâgutet nukKangatitsigiamut pivalliaKullugit piggasuannimik katingajuni ulugianattumegajattut (sollu inosuttuit, ubvalu taikka ilauKataujut maligatsaligijet); uKumait-sajunik kamaKataujut ikajuttaugutet ilingajut uKumait-saKattajunut ammalu Isumakkut kitsajunut; ammalu ilauKataujut puttujuni ubvalu sakKiKattajut ulugianattut imminiannimut (sollu taikka sivungani imminiagasuaKattasimajunut).

Adjigengitunik Isumakkut Kanuittailigiamut ikajuttaugutet asingitigut inositsiagittogiamut paitsigutet piusijut ammalu ilauttisijut ilinnianimmik, pilukâsimajut maligatsangit, ammalu ilaget sugusellu ikajuttaugutit. Ikajuttigennik ilonnaini tamakkunani ikajuttaugutet pilukattailinimmik sakKititsijut ikajugiamut ulinnaigutet taikkununga attutausagaittunut ammalu ilingajut ikajuttaunitsanginnut uKilliumiKullugit ulugianattumeningit imminiagamut. Ilonnatik, tamakkua ikajuttaugutet ilauttisivut unuttunik adjigengitunik ikajutsijunik nunalinnit avittusimajunut tikillugit suliaKapvinut, ilauttisillutik Isumakkut Kanuittailitsigiamut ikajuttaugutunik kamajunik ammalu ikajusonik ilinniavini, katimmavinni ammalu nunalet katutjiKatigenginni, ilinniasimajunik ilisimatsiamunik inositsiagittotitsigasuannimi suliaKapvini ammalu inuit ikajuttauvinginni. Tâkkua ilonnatik suliaKapvet tukisiappata suliaigigialiminik pitjutigillugu imminiattailitsigiamut ammalu ilinniatitausiasimagutik, sakKititsigunnaKugut pitsatunimmik nunalivut pilukattaukunnagit ikajutsilugillu.

Atuttauntingsanga uKumait-sajunik Kaujimattisiutik ammalu ilikKusittigut Kanuittailinik kamagijauKattajut ikajutsijunut pimmagiuvuk allatausimajuk adjigengituni ammalu ikajutsivuk piusiumiKullugit sunait ikajuttaugutet atuKattajangit Inuit takulautsimaKattangit uKausittinik ilikKusittinillu ilingajutsait ikajuttaugutit pitâgiKattajattinut. UKausiKagiaKagivugut ilauttitaungitunik uKumaittunik ikajuttaugutit iluani Inuit Nunangat, sollu atuinnaugialinnik ânniasiuuttavunik suliaKapvini, kamagiamut isumallutunik Kanimmasilinnik ammalu atulukattausonik atulukaKattajunut.

Atullugu NISPS, ITK kamaniattuk sivullipautijaugialinnik suliaKaKatiKallutik avittusimajunik kamatsiagamut atuttaugatsanik ilingaluajunik Inuit Isumakkut inositsiagittogiamut ikajuttaugutitinnik ikajuttinillu, ikajullugit ilinniatillugit piunippajunik atugiamut imminiattailigiamut ammalu ilauKatauntingsangit nunalet-tungavingit suliaKattinut, ammalu ikajutsilugit ilingaluajut Inunnut sungiutilukaKattajunik ânniasiuvet nunalinni.

Ilanga angijummagik uKumaittuk ilinniatitsigiamut ammalu atullutik Isumakkut inositsiagittotitsigiamut ikajuttaugutitinnik, ammalu inuit ikajuttaugutitinnik ammalu inositsiagittotitsigiamut ikajuttaugutitinnik ilonnâgut, atugunnaKut immigut suliaKattinik saipatsailutikk inuit ilauKattaniimmat saipatsaullutik ilaungimaggittilugit ilagengit mmalu nunalimmiut. Pimmagiuvuk Inuit sulialet imminiattailitsigiamut ammalu isumakkut inositsiagittotitsigiamut ilauttisillutik ilagenik nunalinilu pilukakKunagit ammalu saipatsalugit, ammalu ilinniatitausimallutik ilisimagialinginnik atugiamut suliatamini, ilauttisituinalugatik ilagenik, nunalinnik ammalu ilikKusinut allatausimajutit. Tamanna ilauttisivuk Kinijagamik isumakkut

inositsiagittotitsigiamut suliaKattinik ilisimajunik ilaget ikajuttaunitsangit nunalet ilauKatautillugit, ammalu Kaujimatsijunik Inuit ilikKusinginnik, ammalu/ubvalu ilinniasiasimajunik.

kiggatuttet ITK Alianait Inuit Isumakkut Kanuittailitsigiamut UKautjigiajngit katimajet pitaKattisivut atuttaugatsanik piusiumititsiKullugit isumakkut inositsiagittogiamut ammalu Kanuittailinitsangit akungani Inuit, piusiumitiKullugillu atugiamut Inuit isumakkut inositsiagittogiamut ikajotiniK ikajutsiutinillu. ITK pivallianiattuk tamatsuminga suliaKalluni ilauttisilluni avittusimajunik sakKititsigiamut suliaKaKatigenisangit Inuit uKâlapvisangit inuktut (Inuit uKausituKanga) ilonnaini avittusimajuni, atullutik Kaujimatitsigiamik ammalu KaujimajaujutuKanik atuKatigegiamut piunippaujunik atuttaugatsanik imminiattailigiamut, ilauKataunitsangit ammalu ilauKataujut Kaujisasimaningit, ikajutsilugu imminiannimik ilauKataujut ilinniatitsigiamut suliaKapvet Inuit avittusimajunginni.

Tugâgutet

- 4.1. kamagitsialugit pitaKanitsangit Inuit isumakkut inositsiagittogiasuannimik ikajuttaugutinik ikajutsijinillu, piluattumik ikajuttaugutinik ilingaluajunik inositsiagittotitsigiasuannimut pivalliaugutinik, imminiattailigiamut, ammalu ilauKataujunik ulugianattumejunut imminiagamik ubvalu imminiagasuasimajunik.
- 4.2. kamagitsialugit ilinnianitsangit ilinnialutillu piunippaujunik atuttaugatsanik imminiattailigiamut ammalu ilauttitautillugit nunalet ammalu tamakkuninga suliaKattet.
- 4.3. kamagitsialugit pitaKanitsangit Inuit piluattumik ikajuttauvinik nunalinni.
- 4.4. kamagitsialugit pitaKanitsangit Inuit piluattumik isumakkut inositsiagittogiamut ammalu Kanuittailigiamut ikajuttaugutet ilauKataujunut maligatsatigut.

ITK pigialingit

- IlauKatautillugut Alianait Inuit Isumakkjut Kanuittailinitsanginnik UKautjigiajet katimajet sakKititsigiamut pannaigutimmik piusiumikKulugit Inuit Kanuittailinitsangit isumakkut Kanuittailinitsanginnut ikajuttaugutinik.
- SakKititsilutik suliaKaKatigenisangit Inuit uKâlapvisangit atuinnautillugit Inuktut ilonnaini avittusimajuni, suliaKautellu piusiumititsigajattut suliaKaKatigennikut ikajutsiutet.
- Tigumiallutik Kaujimautinik ammalu KaujimajaujutuKanik atuKatigenisangit ilonnatik Inuit avittusimajunginni ikajutsilutik ilinniatitsilutik piunippaujunik atuttaugatsanik imminiattailitsigiamut, ilauKataullutik ammalu ilauKataujut Kaujisasimajanginnik.
- Kanuttotitsisiammagillutik ammalu, pigunnasigutik, aulatsiKattalutik, ilinniatillugit ilinniajut atugatsanginnik ulinnaisigiamut imminiagamut ilauKataujunut ammalu isumakkut inositsiagittogiamut atuttaugatsanik (sollu llingajut Imminiattailitsigiamut Ilisimajaugialet Ilinnialugit ammalu Isumakkut Inositsiagittotitsigiamut Ilisimajaugialet), ammalu kamagiKattalugit Inuit ilinniatitaujut akungani sitamani avittusimajuni ammalu inuit inilet siKingani Canadaup sakKititsigiamut pitsatunippânik ilinniasimajunik suliaKattinik.
- kamagitsialugit ilonnatik isumakkut inositsiagittotitsigiamut, ammalu inositsiagittotitsigiamut ammalu inunnik ikajuttet suliaKattet pitaKagialet ubvalu ilinniasimallutik ilisimajaugialinnik ilauttitaunitsangit ilaget nunalet saipatsatautillugit ammalu pilukattailiutinik, saipatsaituinnalunnagit atausikâllugit.

Sivullipautijaugialik 5: Ânniasiullugit Sittutitausimangit UKumaitsajut kitsajullu

UKumaitsanikkut asiujisimanik akungani Inuit pigiasisimavuk siagunit uKumaitsanik pisimasonguvuk kinguvâgenit ilanginni ilageni, sakKititsiniadluni kajusijumik kitsanimmik ânniagutigidlugulu ullumimunut. UKumaitsanik asiujisimanikkut imminiannimit asinginnilu ulugianattunit ilautitsisonguvuk tamatsumunga uKumaitsanimmut. Ikittunik KaujisattuKasimavuk ilauKatausimajunit ikajugunnatut tamatsuminga kitsanimmik ubvalu papvisâttausimajunik ilonnaini attutauniujuni. Ikittunik ikajuttaugutiKagivuk kamagiamut attutausimajunik asiujinimmut, ammalu ingiggainatunik ulugianattunik imminiagamut ilingagunnatunik. Unuttut ilaget piggasuavut Kângiutitsigiamik siagunit asiujisimanimmut allât KaujiKattagaluallutik nutânik uKumaitsautiinik ammalu ingiggainatunik kitsautinik.

IlikKusinut ilingajut ikajuttaugutet ammalu kamautiugajattut âkKitaugiaKavut kamagiamut sittutitausimangitunik uKumaitsautinik kitsautinillu, ilautillugit attutauniusimajut siagunit uKumaitsanimmut ilingajut inuttâgasitainnatillugu ammalu tuavittumik inuit asianguvallianinginni.

Atullugu NISPS, ITK inunnik ilinniatsilâttuk pitjutigillugit piusiusimajut uKumaitsanikkut nunalittini ammalu naluliumautaujut inunni ammalu ilikKuset pivalliataninginni inuKutittini. ÂkKisuilâkKugut atuttaugatsanik ikajutsijunik nunalinni kamagiamut ilingajunik imminiagamut, tugâgutiKallutik ikilliumikKulugit ulugianattut imminiagamut sakKiKattajut sakKijânginnatuni imminiannimi.

Tugâgutet

- 5.1. kamagillugit ullumiulittuk ammalu ingiggainatut attutaugutet siagunit ammalu ilonnatik uKumaitsautet.
- 5.2. ÂkKisillutik Inuit-piluattumik ilauKataujut Kaujisimajanginnik ammalu atuttaugatsanik.
- 5.3. PitaKattillugit Inuit-piluattumik ilauKataunitsangit ammalu atuttaugatsanik mamisagamut kitsanimmik asiujisimanimmut, ilauttitautillugu imminiannik.
- 5.4. Kaujisannik ilauttitautillugu uKilliumitsigiamut imminiannimut ilingajunik takkutsaujuni imminiannimut ammalu ikajugunnatut sakkitsigiamut piunippaujunik atuttaugatsanik tagvainak kamasongugiamut imminiajuKappat Inuit nunalinginni.
- 5.5. PitaKattisillutik ikajuttaugutinik sivullipâmik kamagiamut nunalinni attutausimagajattunik takunnagamut sivungani imminiasimajunik ammalu imminiagasuasimajunik.

ITK pigialingit

- Ilinniatsilutik piusiusimajunik uKumaitsanimmut nunagijattini ammalu uKumailutauKattajunik inuit atausiulingatillugit, inogusingit, ilinniagialingit, suliatasit ammalu imminiannik.
- SakKititsilutik atuttaugatsanik maligatsanginnik nunalet kamagiamut imminiajunik, ilautillugu suliatangit inuit unikkausiliuttet, tugâgutiKallutik ikilliumitsigiamut takunnasimanimmut attutauniuKattajunik.
- SakKititsilutik unikkausiliuttet maligialinginnik Kaujimattisigiamut pitjutigillugit Inuit, piluattumik Kaujitsilippata ilingajunik imminiannimut, Kaujisallutik inuligijinnik unikkausiliuttinik siammatitsigiamut tamatsuminga Kaujijaugialimmik.

Sivullipautijaugialik 6: AtuttauliaKitillugit Inuit KaujimajatuKangit ilingajut Piggagasuannimut ammalu Imminiannimut

Inuit KaujimajatuKangit atuttaugunnat pitsatunigijaullutik tigumiagamut piggagasuannimik ammalu ilagiagutiujut imminiattailititsigiamut. Kaujimavugut piggagasuannet ikajugiamut nunagijattini ilangani atugunnaKattangitut aulataunginamik inunnut KaujimajatuKalinnut ilisimatsiajunullu. Inuit avittusimajungit, nunalet ammalu nunalinni katutjiKatiget sivuligiaKavut pivallianiujuunik ammalu atuttauliaKigatsanik ilingaluajunik imminiattailititsigiamut sakKititausimajunik kamatsigiamut tamakkua pitsianitsanginnut.

Atullugu NISPS, ITK uKilliumititsigajattuk ilingajunik imminiannimut iluani Inuit Nunangat atullutik inulimât ikajut-tinginnik ammalu ilinnianimmik. Taimainiagutta ikajuttiKagiaKavugut iluani Inuit avittusimajunginni Kimiggugiamut piujunik imminiattailigiamut atuttaugatsanik, ammalu kamagiKattalugit Inuit-sivukkatannisanginnut Kaujisannet pitjutigillugu imminiannik tukisiagamut imminiattailititsigiamik. Inuit-sivukkatannisangit Kaujisannimut sivullipautijaugiaKavut siammatitsigiamut sulijunik allatausimajunik ilingajut Inuit avittusimajunginnut uKausittalet ullumimunut kititausimajunik imminiannimut ammalu imminiattailigasuanitsangit Inuit.

ITK kamagiaKavuk katitsuinsangit Inuit KaujimajatuKanginnik piggagasuannimut ammalu imminiattailititsigiamut atullutik atuttaugatsanik ikajutsigiangit Inuit avittusimajungit imminiattailititsigiamut pannaigutingit, ikajullugit avittusimajut Kimiggugiamut, atuKatigellutik piunippaujuunik atuttaugatsanik ilonnaini avittusimajuni, kenaujaliuKattalutillu ikajutsiutitsanik avittusimajuni ammalu nunaliujuni imminiattailiutitsanik atuttaugatsanik sakKititausimajunillu. ITK sivuliniagivuk sakKititsigiamut Kaujisannimut katimautitsanik uKausilinnik sakKijângitunik KaujimajajutuKanik pitjutigillugu imminiattailinitsak.

Tugâgutet

- 6.1. Ilillugit Inuit KaujimajatuKangit pijaugiaKalittillugit tigumiattajunut piggagasuannimut imminiattailititsinimmulu.
- 6.2. Piusiumitillugit anginitsanik inuit Kaujimakkulugit pitjutigillugu imminiannik Inuit allatausimaningini ammalu uKilliumititsigiamut kangusautinginnik.
- 6.3. Kimiggulugit atuttausiagatsait ilingajut KaujimajatuKanuk ammalu piunippaujumi atugatsait imminiattailititsigiamut.
- 6.4. SakKititsilutik Inuit-sivukkatansangit sulijumik allasimajunik katimautitsait ilagiullugit KaujimajajutuKait imminiattailititsigiamut.
- 6.5. Pitâllutik siammatillugillu sulijut allatausimajut ilingajut ullumimunut kititsisimanimmut ilingajunik imminiannimut ammalu imminiagasuasimajuit Inuit.

ITK pigialingit

- Ikajullugit Inuit avittusimajuni sakKititsigiamut avittusimajuni imminiattailigiamut pannaigutingit.
- Atukatigellutik piunippaujuunik atuttausiagatsanillu ilonnaini avittusimajuni Kagitaujattigit KaujimajajutuKanik-atukatigegiamut atuttaugatsait.
- PiuliukKalugit Kaujimattitautillugillu Inuit-piluattumik allatausimajunik ilingajunik imminiannimut ammalu imminiagasuasimajunut.
- Ikajutsijet sakKijânginnaniattunik kenaujanik ilingajunik pittailigiamut pivallianiujuuni.
- IlauKataullutik kenaujaliugiamut sakKinitsangit kenaujait imminiattailititsigiamut suliansanut, suliansait ammalu sunait sakKititaumajut.
- SakKititsilutik ammalu/ubvalu ilikKusitigut sungiutisallugit pigumajajut atuttaugatsait tigumiagamut piggagasuannimik imminiattailititsigiamullu.
- Sivullugit sakKititauningit Kaujisagamut katimautitsait kamagiamut KaujimajajutuKanik sakKijângitunik imminiattailititsigiamut, ammalu ilinganiattunik Inuit-piluattumikk Kaujisagamut atugatsanginnik.
- SakKititsilutik Kimiggugiamut atugatsanik suliaKautinik atausingutillugit Kimiggunitsait ilillugit sakKijâgettunut suliansajunut.

6. Kimiggunik

ITK KimigguKattaniattuk pivallianittinik pitsiagamut tugâgutinik ulinnaisimajattinik iluani NISPS maggoni jârenni ilagiagutiusimajut. Kimiggunik uKumaittoKattaniattuk atunit sivullipautijaugialinni, tamâginnik Kimiggugiamut sivuppiagamut ilingajut sivullipautijaugialinnut, ammalu kamagillugit sakKijângitut tukisimausittini kamagigasujattinilu. NISPS takunnavuk Kimiggunimmik piusiulluni kajusimainnaniattuk ilagiaKattalugit Inuit KaujimajatuKangit imminiattailitsigiamut, sivuppiatitsigiamut piujunik atuttaugatsanik, ammalu pigunnatillugit nunalet ammalu avittusimajut ilinniagamik atunit akunniminit. Kimiggunimmi, ilonnatik asingititut Kaujisannimi pivalliajuni ilingajunik inosiKatsiagamut, piggagasuanniujut sivulit-taugiaKavut Inunnut, sivulittaulutik Inuit KaujimajatuKangitigut ammalu illigijanginnut.

Kimiggutaunitsanga NISPS ilonnâgut allatausimajuni kamaluaniattut atuttauliaKinitsanganut. Ilanga ITK kamagiluaniantanga atuttauliaKititsinimmut suliatasak pijagettaunitsanga Kimiggugiamut pannaigutik NISPS-imi, ulinnailugit malunnautet ammalu sakKisimajut atunit pijaugialinni allatausimajuni, piusiuniattulu tigulagamut sunanik allasimajunik atuttaunginnaniattunik.

7. Nâjinik

Kummuasimajut kititangit imminiannimut akungani Inuit kiujaukKujijut pijaukKujaujutigut. Una inulimât inositsiagittonginnut uKumailutak kajusimasimajut jârigiallatânut, Kujanâtuinnalunnagut nukKangattitausonguninga. AsiujsimalikKugut hontagiallatânik inunnik imminiannimut ammalu atunit asiujsimaniujut ikilliumititsivut inuKutittinik. Inosuttutinni, tatigijavut asiukKunagit inogusigijavut, asiujsimalikKugut kavamani sivukkatattinik, omajunniatinnik ammalu ilinniatitsijinik; asiujsimavugut atâtatsianik, anânaujunik, atâtanik, ammalu nukagenik, atsanik akkanillu; asiujsimavugut ikajutsijinik uKausittinik ilikKusittinillu; ânniasiuutinik, paitsijinik, ikKatuijinik, ammalu ilonnainik itsagatsanik sivunitsatini kinguvâtsanik inuKutittini. Atullugu NISPS, katitsutaumajunik kamagiaKavugut pivitsaKallutalu ikilliumititsigiamik asiujiuKattajunik ammalu ilutsitâllugu KaujimausituKavut, Kaujisimajavut ammalu Kaujisannikut imminiannimik pijaugia-Kalittillugit sakKiKattajut suliliaKidlutik kititangit imminiannimut akungani Inuit adjuitillugit ubvalu ikinnisauttilugit kititanginni Canadami ilonnâgut.

SakKititaunitsangit Inuit kenaujaliugutitsangit piusiumikKulugit ilingajut inositsiagittogasuannimut ammalu KanuittailiKullugit Inuit ammalu uKumaittovuk pitsiagasuannikut ikKaumallugit Canadami. Unuluadlatut ilaget kajusimavut takunnadlutik uKumaitanimik ilingaliaKiKattatillugu imminiannimut ulugianattunut, tamannalu sakKijâsimavuk taimanganit Canada inuttâgiasilaummanit Inuit Nunangat ammalu ilaget nottitaugattatillugit nunaliujunut. Saipatsataunngit sakKisimavut taimangasuanit ammalu ilonnâgut uKumaittanik uKumaittosimavuk allasimajuni, akulailuadlatumik, inuit pitâgunnaKattangimmata pigumajaminik.

kamagiaKavugut pivitsaKallutalu siKumigianga piusiujuK uKumaitanimi. Ilonnatik kamausiugasuajut imminiattailitsigasuannimut allataumajut NISPS iluani uKautiKavut pitjutajunik atuttausonik sakKititsijut ulugianattunik imminiannimut inuKutittini.

Kaumajutsiak piggagasuannimi sakKititsivuk inuKutivut Kaumatsianianninginnik tagvani uKumaittuni kâpitallini akuninut siagunit piusittini. PitsiasimalikKugut Ukiuttatuttini avatinginni jârigiallatânut ikajut-tigennikut, sungiutisannikut, ammalu ilisimannikut. Atullugu NISPS, tigusilikKugut tamakkuninga pitsa-tujunik sakKititsililluta KaujimajatuKattinik pitjutigillugit summat inuKutivut tuKuKattamangâta imminiannikut iluani Inuit-piluattumik pijaukKujanginni. AtuttauliaKinitsanga NISPS pijaukKujangit kiujaumavut Canadamut suligijaugialet sittutitsilutik akuninut tamakkuninga uKumaittunik. SakKijângin-nanitsangit Inuit ilikKusingit, inulimât, ammalu piusingit inogiamut tamatsuminga tatiKavut.

8. Takujaugatsait

- 1 Silatsualimâmi ÂnniaKangituliginimmut katutjiKatigengit, "ImminiaKattaligini, P iligiatsauvuk kisianilu NukKatitaisimaligunnatolluni ÂnniaKaligittailimavannimi Nâmmangiligutausimavuk, uKajuk WHO-kut Tusagatsak, September 10, 2004, <http://www.who.int/mediacentre/news/releases/2004/pr61/en/>.
- 2 kanatalimâmi killisiniattikut, kanatami killisiniattikut: Tiliugisimaligigutet PiligialingukKulugit Piligiaksagijauliktitauni (Winnipeg, MB: kanatami Ullisiniattikut, 2015), pivviulauktut July 7, 2016. http://www.trc.ca/websites/trcinstitution/File/2015/Findings/Calls_to_Action_English2.pdf.
- 3 T. Matsubayashi amma M. Ueda, "kanatalimâmi ImminiaKattaKuliginilirinimmi Piligiangujut ImminiaKattatut Kutingnigijanginnit Aktuisimalinnuujut 21-ngujuni OECD-ngujut InoKatigettuKutinginni Inosiliginimmut Kaujisaktiujut 73, Nâsautinga 9 (Novmeber 2011): 1935-1400, doi: 10.1016/j.socscimed.2011.08.022
- 4 Shekhar Saxena, Etienne G. Krug, amma Oleg Chestnov, eds., TitigaktiKatigelauktut ImminiaKattaKulinginiginik: Silatjuamiulimâni PilingiaguligiaKallagiktut (Geneva: Silatjuamimâmi ÂnniaKangituliginimmut katutjiKatigengit, 2014).
- 5 Jack Hicks, Nâsaktausimajut TukisigiaviksaKutiullutik Titigaktausimajut Immedlutik TuKujutiKasimajunut Nunavummi Inunni, 1920-mit 2014-mut (Iqaluit, NU: Nunavut Tunngavik Inc., September 2015), pivviulauktut June 28, 2016, <http://www.tunngavik.com/files/2015/09/2015-09-14-Statistical-Historical-Suicide-Date-Eng.pdf>.
- 6 NigiunniKattisinnimi kenaujaKutitsaKattet, Angiggatinnit Ungasittumagimmelaupugut: Inuit Ilinniasimajunit Atuktaulauktut (Ottawa, ON: NigiuniKattinik, 2010), 47.
- 7 Qikiqtani Inuit katutjiKatigengit, Qikittani killisiniattikut NunakKatigettunit Atuktausimajut InoKatigektunit 1950-mit 1975-mut: Clyde River (Iqaluit, NU: Inhabit Media Inc., 2013), 22.
- 8 Peter Evans, "Kanuk Ukiuktaktuk Asiujijsaismalilauningata," Kinatuinamut Ilingajuk, Ukiaksâk 1999, 24.
- 9 Frank J. Tester, Iglutaq (Iglugusinni): NigiunniKagunniksimaninginnut Inuit Kanuilingalinnuivaktut: Igluliginimmut ammalu AngiggaKangituliginimmut Kaujisannik Kingait, Nunavut Aviktuksimaningani (Vancouver, BC: The Harvest Society, 2006), 8.
- 10 Percy Elmer Moore, "Puvalluttuk: Puvakluliksimalauktut Arviat, Nunatsiami, "kanatami ÂnniaKangittuliginimmut katutjiKatigengita TitigakKaKutingit 90, Nâsautinga 21 (1964): 1193-1202.
- 11 Qikiqtani Inuit katutjiKatigengit, Qikittani killisiniattikut, 27.
- 12 Frank J. Tester, Paule McNicoll, amma Peter Irniq, Aviktuksimaningani 21 (1964): 1193-1202. "Inonivut Pitjutigillugu Titigaksimajavut: AngiggaKanginiup, Namminik Kulagingisianimut ammalu Inuit Puvakluliksimaninginnut Aittuitugausimallutik' Nalunaikkutaujut," Études/Inuit/Studies 25, nâsautinga. 1/2 (2001): 123.
- 13 Vivian O'Donnell amma Heather Tait, NunaKakKâsimajunik Kaujisannik 2001 – Sivullimik Kaujijsaismalilauttut: NunaliKapviutitaungituni NunaKakKâsimajut Kanuingisiattitauningit (Ottawa, ON: Nâsaijiuakkut kanatami, 2003), 22.
- 14 Qikiqtani Inuit katutjiKatigengit, Tukimuagutiksaliangusimajut NunakKatigektunut Atuktausimajut ammalu KaujisanniKatitsisimatillugit Qikittani killisiniattikut (Iqaluit, NU: Inhabit Tusagaksaligijingita Timingat, 2015), 24, pivviulauttut June 14, 2016, http://www.qtcommission.ca/sites/default/files/public/thematic_reports/web_guide_english1.pdf.
- 15 Qikiqtani Inuit katutjiKatigengit, Qikittani killisiniattikut kingullipâtsiutik Unikkâliagisimajangit: Pisimaligiannik SaimaKatigennik (Iqaluit, NU: Inhabit Media Inc., 2013), 39, Pivviulauttut June 14, 2016, http://www.qtcommission.ca/sites/default/files/public/thematic_reports/thematic_reports_english_final_report.pdf.

- 16 Heather Tait (Kaujigiakti/Kaujisakti, kanatami Ânniaksiutiligijijjuakut), Kagitaujatigut titigagvigillugu Titikatiujuk (June 23, 2016), 2010 Kitikpasiani katillugit k enaujaliunniuvaktut InoKatigekkuni UkiuKaktutik 15-nik Ungatânnullu, 2011 (kanatalimâmi IglumiuKatigenik KaujisanniKannik).
- 17 A.L. Beautrais, "ImminetuinnagiaKannimut Attanaktumeligutiuvaktunut IlagijauKataujut ammalu Imminaktutik TuKujutiKagasuksimajut Makkuktuni," Australiami ammalu New Zealandimi titiKakKutingit Isumaliginimmut 34 nâsautinga 3 (June 2000): 420–36.
- 18 Silatjualimâmi ÂnniaKannangittuliginimmut katutjiKatigengit, "Sunauvat InoKatigektunut ÂnniaKaligiktailimavanninginni Isumaliugutiuvaktut?, pivviulauktut Isumaliugutiuvaktut?, pivviulauk 14, 2016, http://www.who.int/social_determinants/sdh_definition/en/.
- 19 kanatami kikkutuinnait ÂnniaKaligiktailimajuligijingit, "InoKatigektunut ÂnniaKkaligiktailimavanninginni Isumaliugutauvaktut", pivviumauktut June 14, 2016, <http://cbpp-pcpe.phac-aspc.gc.ca/public-health-topics/social-determinants-of-health/>.
- 20 Inuit Tapiriit Kanatami, Inuit ÂnniaKaligiktailimajuliginigita kanatami InoKatigektunut ÂnniaKaliktailimavanninginni Isumaliugutiuvaktut (Ottawa, ON: Inuit Tapiriit Kanatami, September 2014), 2.
- 21 kanatalimâmi Suguset Ungatillunganut Aksugotitauvanningita PiligiaKaKatigektut, Sunaummata Suguset Ungatillunganut, Aksugotitauvanningita PiligiaKaKatigektut, 2003), pivviujut June 14, 2016,
- 22 A. L. Pitman et al., "Imminektunut kiksagutiKaliksimanijup Imminelluni TuKujutiKagasugutautuinnaiaKanningata Attanaktumeligutiuvaktunut IlagijauKatauninga: Aviktuksimaningani li. 21 (1964): 1193–1202. Aviktuksimanijunit Nunajjuangata Innglanmiulimâni KaujisainniKannik 3432-ngujunik Makkutuktunik kiksâgutiKaliksimaningita Innaujut," BMJ Matuingatitaujuk 6 nâsautinga. 1 (2016): 1–11, doi:10.1136/bmjopen-2015-009948; S. A. e and I. tuinnagiaKalinniuvaktunutColman, "Atavvigitugauttoningita Imminekattaktut ammalu Makkutuni,: kanatami ÂnniaKangitutiligijijjuakut katutjiKutingit 185, nâsautings. 10 (July 9, 2013): 870–77, doi:10.1503/cmaj.121377.
- 23 Maria Yellow Horse Brave Heart, "TaimanganituKamit Aksugunnatosimajunut UKallausiKaKatiKannik: Aviktusimaningit 1, "IMPACT Tusagaksait, Sugusik Ungatillunganut Aksugunnatukkopanninginnut PiligiaKaKatigektut, Upingasângani 2013.
- 24 L. B. Whitbeck et al., "Nikallungajjulingnimut Aktutausimavannik ammalu TaimanganituKamit AsijikKattaksimaningit Nuas Amiarikamiut NunaKakKâsimajuni MakkutuKutiminik," Amiarikamiut IkKilingit ammalu Alaaskami NunaKakKâsimajut Isumakkut ÂnniaKaliktailimajulinimmut Kaujisannik 16, nâsauatinga 3 (2009): 16–41.
- 25 D. M. Fergusson and M. T. Lynskey, "Sugusiuninginni Ilinganniulikpaktut, Makkuktuit ÂkKigiaksimavanningit, ammalu Imminektutik TuKujutiKagasukpatuligini New Zealandimi Inniangujulimmi Ikajuktiget," TitigaKutingit Amiarikami Ilinnianiligijinut Suguset ammalu Makkuktuit Isumaligijingita 34, nâsautinga 5 (May 1995): 612–22, doi:10.1097/00004583-199505000-00013.
- 26 Francine Lav oie et al., Taimaunginnatonningit ammalu kujannikkut Ânniktiginiuvaktut Kanuittoningit Nunavingmi (Nunavik, kuipangmi: Institutu naasania ti saanti paplik tuu kuipak ammalu Nunavik Aviktuksimanijumi ÂnniaKannangittuligijinut katimajingit, 2007), 4, pivviujut June 26, 2016, https://www.inspq.qc.ca/pdf/publications/668_esi_sexual_violence.pdf.
- 27 Tracey Galloway amma Helga Saudny, Iluit AlliaKariangittujigilitut Kaumamtaulingit 2007-2008: Nunavummi Nunaliujuni ammalu Nangminik Kanuingittigasukpanniliginik (Saint-aan-ti-viulu, kuipangmi NunaKakKâsimajut NiKittiavannik NigiKakpaktuligijingit ammalu Avatiligijingit, 2012), 6.

- 28 P. Corcoran et al., "Atsugunnatukkottitausingit Suguset Inosiminni ammalu Inosilimânginni Imminellutik TuKutjutiKagumanimmik Isummiksimalikpangningit Isumaliviunnatik Ânniavingni, Airis Ânniasuuttiligijingita TitikKaKutingit 99, nâsautinga 2 (February 2006): 42–45.
- 29 V. J. Felitti et al., "Atatugaunniujut Suguset Ilejaksuanguvaningita ammalu Iglumiukatiget InoKatigetsiagunnangittulugit Amisut Innauliktut Tamakkununga PitjutiKaktutik TuKutjutiKalikpaningita Suguset Aksugunnatukkottitausinginagit Inosiminni (ACE) Kaujisannik," Amiarikkamiut ImminiaKattaKujinginniliginimmi Inolisaijet TitikKaKutingit 14, nâsautinga 4 (May 1998): 245–58.
- 30 Ibid., 250.
- 31 Shanta R. Dube et al., Suguset Ilejaksuanguvaningit, ammalu Iglumiukatiget InoKatigettiagunnangittulugit, ammalu Imminellutik TuKutjutiKagasutuinngiaKanningita Attanattumeligunnaningit Inosilimâmini: Kaujisannimi Nalunaittausimalilauktut Aksugunnatukkottitausinginagita Suguset Inosiminni Kaujisannikaktilugit," Amiarikkamiut ÂnniaKannangittuliginimmut katutjiKatigengita TitikKaKutingit 286, nâsautinga 24 (December 26, 2001): 3089, doi:10.1001/jama.286.24.3089.
- 32 Eduardo Chachamovich amma Monica Tomlinson, Inosigijaulauktunit Omatillugit IlinniagutiKanik: Nunavummi Imminektutik TuKujutiKalauktunut Kausainik 2005–2010 (Montréal, QC: Douglas Mental Health University Institute, 2013), 32.
- 33 G. Arseneault-Lapierre, C. Kim, amma G. Turecki, "Isumaligijinit Nalunaiktausingimalilauktut 3275-ngujuni Imminektutik TuKutjutiKalauktunit: Kanuk Angitiginuninginnut Maliktitausingimallutik Kaujigianiulauttut," Meta-Analysis," BMC Isumaligijingit 4 (2004): 37, doi:10.1186/1471-244X-4-37; J. R. Singhal et al., "Nangminik Ânniksimalikittunanninnut ammalu ImmineKattanigut Inuit Nalunaittausimallutik Isumakut ammalu Timikkut AjugutiKaktuni: Kanuk AdjigenginiKanningit AjugutiKaktut Atullugit Kallunâtitottut Nunatjuangujumi TitigaKutigijaujunut Atattitausinginagit," Ruilu Susaiati Inosisaijet TitikKaKutingit 107, nâsautinga 5 (February 13, 2014): 194–204, doi:10.1177/0141076814522033; K. Hawton amma K. van Heeringen, "ImmineKattanet," Lancet 373, nâsautinga 9672 (April 18, 2009): 1372–81, doi:10.1016/S0140-6736(09)60372-X; H. A. Whiteford et al., "Silatjuamiut UKumaiksautiKaligutingit ÂnnianiKaliangutiuningita Isumakut ammalu ÂngajânaktukuKattanimmi AjugutiKaktut Pitjutigillugit: Kaujijausimalilauktut Silajjuamiut UKumaiksautiKaligutingit ÂnnianiKalippanimmi Kaujisainimmut 2010," Lancet 382, nâsautinga 9904 (November 9, 2013): 1575–86, doi:10.1016/S0140-6736(13)61611-6.
- 34 J. M. Bostwick and V. S. Pankratz, "ÂnnianiKaligutaujunut Aktuktausingimalikpanninut ammalu ImminetuinnagiaKaktut AttanattumeliKanniujut: Kaujisaktaukkanningit, Isumaligijikkut Amiarikkami TitikKaKutingit 157, nâsautinga 12 (December 2000): 1925–32, doi:10.1176/appi.ajp.157.12.1925; C. Mattisson et al., "Akunektumut Nikallingallualiktutik lanpi Kaujisaktinginnit," Isumaliginimmut Inolisagutiuvaktut 37, nâsautinga 6 (June 2007): 883–91, doi:10.1017/S0033291707000074; A. Erlangsen, S. H. Zarit, and Y. Conwell, "Ânniavingnit Kaujijausimaliktutik Isumakillisimalikpanniujut Puiguksagaittoliktutik ammalu ImmineKattaniujut Akunettitaulluni KaujisainniKanik Sivuniuniaktumi Kaujijausimaligajaksaujunik, Nunajjualimâmi TitigaKutillagingit 16, nâsautinga 3 (March 2008): 220–28, doi:10.1097/JGP.0b013e3181602a12.
- 35 M. Pompili et al., "Isumakillisimajut Ânniavimmetut Nanettutik Immineppaningit: Kimiggujauningit ImmineKattaktuni Ânniavimmetuni ammalu Ânniavimmelauktunit," Silajjualimâmi Isumaligijikkut Inolisaijingit 35, no. 2 (2005): 171–90.
- 36 K. R. Conner, A. L. Beautrais, amma Y. Conwell, "Tukimuaktitijuijut Atavvigitugaunningita ImialluaKattaliniup ammalu ImmineKattaniujut ammalu Iluaksaijitigut Nalunaiktausingimallutik Imminellutik TuKujutiKagasuakpaktunut: kânturpirimi ImmineKattaniliginimmut Piligiangukainnaktunut TukisiaviksaKutet Kimiggujauningit," ImmiialluaKattaniliginik, Ânniaviktigut ammalu Kaujisaktaunikaktunut Kaujisannik 27, nâsautinga 7 (July 2003): 1156–61, doi:10.1097/01.ALC.0000075820.65197.FD.

- 37 E. Chachamovich et al., "Inungni ImmineKattaniujut: Kaujisainiulauktunut Nalunaiktausimalilauktut Angijotiullutik, aittotivallianniliginikkut Pitjutiusimajunut Kaujigiakkanniujuut Nunavummiuni," kanatami Isumaligijikkut TitikKaKutingit. *Revue Canadienne De Psychiatrie* 60, nâsautinga 6 (June 2015): 268–75.
- 38 B. L. Mishara amma F. Chagnon, "Suna Pitjutigillugu Isumakkut ÂnnianiKalippaniup ImminetuinnagiaKanimmut Attanattumeligutiuvattunut Ilagijaummangât," Silatjuamilimânut ImmineKattaKujingiliginimmut UKalimâgalâgutet, Titigattiujuut Rory C. O'Connor amma Jane Pirkis, 3rd ed. (Hoboken, NJ: Wiley, sivuniuniattumi)
- 39 Saxena, Krug, amma Chestnov, titigattiujuok. ImmineKattaKujingiliginik.a
- 40 R.C. O'Connor, S. Rasmussen, amma K. Hawton, "NikalungalualituinnagiaKaninginnik, SivoganiKalituinnagiaKaninginnik ammalu Imminik ÂnniktksimalituinnagiaKaningannik Kaujimavalliktauvanningit: Pittiasimallutik kisianiuvaktiniuvaktut Pijjutiuvaningit ammalu Ungatiluanganut Inosimmi Aksuguliksimanuuvaktut," IlikKusiliginimmi Kaujisaijet ammalu Mamisaijet 48, nâsautinga 1 (January 2010): 52–59, doi:10.1016/j.brat.2009.09.008; N. Madge "Isumakkut Kanuilingannigijauvaktunut, Aksugunnatovaktut inosimmi ammalu Pijâgillutik Immiik Ânnitiginiuvaktut: Sugusinit ammalu Makkuktuni Imminik Ânnitikpatunit Tagiujuap Akianimiuni Kaujisainnini (CASE) Nalunaiktausimalilauktut," Tagiujuap Akianimiuni Sugusinit ammalu Makkuktunut Isumaligijet 20, nâsautinga 10 (October 2011): 499–508, doi:10.1007/s00787-011-0210-4.
- 41 R.C. O'Connor, S. Rasmussen, amma K. Hawton, "Nalunaiksisimaligianik Makkuktunik Isummiksimalikpaktunik Imminik Ânniksimaligiaminnik Atjiunginingita Taikkunangat Imminik Ânisimalikpatunit," Puritis Isumaliginimmut TitikKaKutingit Isumaliginimmi Kaujisaniujunut TitigakKutet 200, nâsautinga 4 (April 2012): 330–35, doi:10.1192/bjp.bp.111.097808.
- 42 J. G. Johnson et al., "Sugusiujuut Aksugunnatukkotitauvaningit, InoKatiKattiagunnangittut, ammalu ImminegasuatuinnagiaKaningit Attanattumelippaningit Makkuktuit Innagukpalialiktilugit ammalu Innagusâksimalittilugit," TitikKaKutituKait 59, nâsautinga 8 (August 2002): 741–49.
- 43 D. De Leo amma T. S. Heller, "kinakkomangâta Taikkua Suguset Imminik Ânnisimalikpaktut? Aastureliamiut Imminik SakKitausimajut Ilinniavingni KaujisainniKaktilugit," Ânniasitiligijikkut Aastureliami TitikKaKutingit 181, nâsautinga. 3 (August 2, 2004): 140–44; K. Hawton et al., "Pijâgillutik Imminik Ânnisimalikpaningit Makkuktut: Namminik SakKitausimajut KaijisainniKaktilugit Ilinniavingni England-imi," *BMJ* (Ânniasitiligijikkut Kaujisainimut TitigaksimajuKutingit) 325, nâsautinga 7374 (November 23, 2002): 1207–11; R. C. O'Connor, S. Rasmussen, amma K. Hawton, "Nalunaiksisimaligianik Pijâgillutik Imminik Ânnisimalikpaningita Makkuktuit 6-nut TakKinut Kaujisimaligasuaqtutik 39, nâsautinga 4 (August 2009): 364–75, doi:10.1521/suli.2009.39.4.364.
- 44 S. Fortune et al., "Makkuktuit Imminekpaningit: Inosigijanginnut Nalunaijautit Atuktausimaningit Tukisiumaligasunnimi Immineksimaligumâktut IlikKusigivaktanginnik," AjugutiKaktunut Aktuktausimalinniuuvaktunut TitiKakKutit 100, nâsautinga 1–3 (June 2007): 199–210, doi:10.1016/j.jad.2006.10.022.
- 45 K. Hawton, K. E. A. Saunders, amma R. C. O'Connor, "Imminik Ânnisimalikpaningit ammalu Imminekpaningit Makkuktuiit," *Lancet* 379, nâsautinga 9834 (June 23, 2012): 2373–82, doi:10.1016/S0140-6736(12)60322-5.
- 46 B. L. Mishara et al., "Kanuk Adjigenginingita Ikajuktiujut IlikKusigivaktanginnit PiligiaKagusiuuvaktunut Pillagiktutik Piliginnisiuvaktut UKâlautitigut Tuaviunaksisimajunut Saputjigianniuvaktunut: Tusagaksaunatik Nautsiktuiullutik Kaujisainiujuut UKâlavaktunik Amiarikamiuni 1-800-SUICIDE-kut PiligiaKaKatigenut, ImmineKattanet ammalu TuKotsituinnagiaKanigâktutik IlikKusigijaulikpaktunut 37, nâsautinga 3 (June 2007): 291–307, doi:10.1521/suli.2007.37.3.291.

- 47 D. D. Luxton, J. D. June, amma J. M. Fairall, "InoKatigektunut Tusagaksaligijet ammalu ImmineKaktanet: kikkutuinnanut ÆnniaKannangitulgijet Isumagijangatigut," kikkutuinnanut ÆnniaKannangitulgijet Amiarikamiuni TitikKaKutingit 102, nÆsautinga S2 (May 2012): S195–S200, doi:10.2105/AJPH.2011.300608; B. L. Mishara amma A. Kerkhof, Titigaktiujok, ImmineKaktaKujingiriliginik ammalu NutÆt Sanaggutiuvaliktut: Kaujisainimi Nalunaiktausimaliktunut PiligiaKagusiuvtut (Houndmills, UK: Palgrave Macmillan, 2013).
- 48 K. Hawton, "Kanuk Imminekpektunut Atuinnautitauningit Kaliktitausimaningit: Isumajjusiuvtut ammalu Kaujigiaktauningit tamakkua ImmineKaktaKujingiriliginimmi Piliangiujunut, Tuaviunaksisimanik 28, no. S1 (January 2007): 4–9, doi:10.1027/0227-5910.28.S1.4.
- 49 Ontario-mi Piunippaujutigut Ikkanaivaviujut Sugusiliginimmi ammalu Makkuktuliginimmi Isumaligijikkunut "Sunaummata Inosimmik Kuvvattigiagutiuvaktut?" Piviulauktut June 14, 2016, <http://www.togethertolive.ca/what-life-promotion.purli>
- 50 J. Tighe, amma K. McKay, "Omalluni Suli TugÆviksagijauvtut! Sivuniagut Kaujijausimalilauktut kimpurli ImmineKaktaKujingiriliginimmi Piligiangiujunit," Isumakkut ÆnniaKaliktailimajuliginimmi Sivummuagiaktitausimalilauktut 10, nÆsautinga 3 (June 2012): 240–45, doi:10.5172/jamh.2012.10.3.240.
- 51 J. Johnson et al., "Makigiakkannigunnaktongininit ImminetuinnagiaKalikpaninut: Piliuagunnegutiuvaktunut Isumajjusiuvtut," Ænniasuuttiligijikkut Isumaliginimmi Kimigguningit 31, nÆsautinga 4 (June 2011): 563–91, doi:10.1016/j.cpr.2010.12.007.
- 52 Saxena, Krug, amma Chestnov, titigaktiujok. ImmineKaktaKujingiriliginik.
- 53 C. L. Davidson et al., "Ikailisakpaniup Aktuisimanigivaktanga ImminetuinnagiaKanimmi Attanaktumelikpatunut: KaujisanniKanik Atuktauvallivaktunik NikallungalualigutiKaktunut, KuaksÆsimaninut, ammalu SinikpÆninginni Ænniavingmetunut Unataktuksanut," ImmineKaktanik ammalu TuKoksituinnagiaKaktuni IlikKusiKalikpÆniujut 43, nÆsautinga 3 (June 2013): 279–89.
- 54 H. M. Van Praag, "Ukpiniligijiuvtut Piligiaksagivaktangit ImmineKaktaKujingiriliginimmi," Aakvt UKalimÆgaliagisimajaKutingit ImmineKattaniliginimmi Kaujisaininut ammalu ImmineKattaniliginimmut: SilatjuamiulimÆni Isumajjugijauvtut, titigaktiujok: D. Wasserman amma C. Wasserman (Oxford amma New York: Oxford University Press, 2009), 7–12.
- 55 L. Lynne Armstrong amma I. G. Manion, "Imminegumalluni Isummiksivanningit Angutet Makkutuit Inugiangittuvammiungullutik Nunagijaujuni: Ungasiktoningit Ilinniavingnit Attanaktumeligutiuvaktunut IlagijauKatauninga, Makkutuit IlagijauKataulinningit Mianiksijjutiujunut IlagijauKataujunut Ikajugutiksaullutik," Aktutausagaiktut Suguset amma Makkutuni Kaujisannik 1, nÆsautinga 1 (July 2006): 102–13, doi:10.1080/17450120600659010.
- 56 G. LÆgarÆ et al., "SantÆ mentale: dÆtresse psychologique, idÆes suicidaires et parasuicides," in Et la santÆ, Æa va en 1992-1993. Rapport de l'EnquÆte sociale et de santÆ 1992-1993— Volume I, eds. Carmen Bellerose, Claudette LavallÆe, Lucie ChÆnard et Madeleine LÆvasseur (QuÆbec: SantÆ QuÆbec, MinistÆre de la SantÆ et des Services sociaux, Gouvernement du QuÆbec, 1995), 216–225.
- 57 A. Spirito, J. Overholser, amma L. J. Stark, "NÆmmangiligutiusimavaktut ammalu Aniguisimaligiagutiuvaktunik pannautivaktut 2: Makkuktut Imminellutik TuKujjutiKagasuksimajunut Kaujijausimalilauktut," IlikKusiluttunut Sugusinut Isumaligijiuvtut TitigaKutingit 17, nÆsautinga 2 (April 1989): 213–221, doi: 10.1007/BF00913795.
- 58 C. Hertzman amma C. Power, "ÆnniaKaliktailimavannik ammalu Inuit Pivallivanningit: Tukisumajaulilauktut Inosigilauktanut Kaujisaininut," Pivallijjusiuvtut Isumangatigut 24, nÆsautinga 2–3 (2003): 719–44, doi:10.1080/87565641.2003.9651917.
- 59 Inuit Tapiriit Kanatami, InoKatigektunut Isumaliugutiusimavaktut Inuit ÆnniaKaliktailimavanninginni, 2.

ᐃᓄᐃᑦ ᑕᐱᓃᑦ ᑲᓄᑕᑦ
INUIT TAPIIRIT KANATAMI

 75 Albert St., Suite 1101
Ottawa, ON Canada K1P 5E7

 613-238-8181

 @ITK_CanadaInuit

 InuitTapiriitKanatami

 @InuitTapiriitKanatami

 www.itk.ca